

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

[Liber Primvs.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

DE JURE CANONICO, TITULUS PRIMUS.

Dividitur in tres partes. In prima ponit, unde dicatur Jus Canonicum.
In secunda, quid sit. In tertia, ex quibus constet.
Partes patent. h. d.

IURI Canonico daturum operam nosse oportet, unde talis denominatio defecdat. Et quidem Ius, generale est nomen: Canonicum verò, dicitur à verbo Græco *κανών*, a quod Latine idem significat, quod regula: unde jus Canonicum, Ius regulare non male dixeris: quam denominationem ex eo accepit, quòd ex regulis prætorum Patrum ad rectam vivendi normam institutus deductus fuerit. Est igitur Ius Canonicum, quod civium actiones ad finem æternæ beatitudinis dirigit. Constat verò in primis id Ius, divinæ legis præceptis, consuetudine, & constitutionibus: quæ singula qualia sint, diligentius dispiciamus.

DE JURE DIVINO, CONSVETVDINE ET CONSTITUTIONIBUS. TITVLVS II.

Ius divinum est, quod continetur in Lege & Evangelio, & est immutabile. h. d.

Ius divinum est, quod in Lege continetur & Evangelio *b*, atque immutabile semper permanet. Sunt enim Legis & Evangelii præcepta, aut moralia, aut mystica. Moralia præcepta nullam omnino mutabilitatem recipere possunt: Mystica verò, etsi quantum ad iudicium matata videantur, secundum moralem tamen intelligentiam nullam mutationem recepisse comperiuntur.

Quod sit consuetudo, & unde duxerit originem, & quam vim habeat. h. d.

Ius à consuetudine, post naturalem legem sumpsit exordium, ex quo homines in unum convenientes ceperunt simul habitare: quod ex eo tempore factum creditur, quo Cain civitatem ædificasse legitur. Est autem consuetudo *e*, Ius quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur: in iis enim rebus, in quibus nihil certi divina statuit scriptura *f*, mos populi Dei, & instituta majorum pro lege tenenda sunt: & sicut prævaricatores divinarum legum, ita contemptores Ecclesiasticarum consuetudinum sunt coercendi.

Prava consuetudo non ligat.

Hæc tamen de ea consuetudine intelligere oportet, quæ neque divino Iuri, neque Canonicis contradicit institutis: si quid autem contra fidem Catholicam usurpare dignoscitur, non tam consuetudo, quam vetustas erroris est appellanda.

Quid sit constitutio, & quatuorplex: & civiles constitutiones, quæ non sunt contra Evangelium & Canones, sunt honoranda, licet ipsa Ecclesia non ligetur.

a Ca. 1. dist. 3. b dist. 1. in sum. c can. si. 5. hu. 1742. dist. 6. d can. si. 5. ius vero consuetudinis. dist. 6. e can. consuetudo. 1. dist. f can. in rebus. 11. dist.

Constitutio *a* est lex scripta. Constitutionum autem *b* alia Civiles, alia Ecclesiastica. Civiles sunt, quas Princeps, aut Magistratus, aut populi sibi metipsis faciunt: quæ quidem, si Evangelicis, atque canonicis decretis non sint contrariæ *c*, sunt omni reverentia dignæ, atque eis Ecclesia sæpe contra *d* hæreticos, contra Tyrannos, & quoscunque pravos utitur: alioquin nullius sunt momenti, quod usque adeò obtinet, ut etiam si quid in eis statutum fuerit, quod Ecclesiarum respiciat commodum, nullius firmitatis existat, nisi ab Ecclesia fuerit comprobatum. Sed nos ad Ecclesiasticas constitutiones stylium vertamus, earum originem, species, & auctoritatem breviter referentes.

DE ECCLESIASTICIS CONSTITUTIONIBUS. TITVLVS III.

Canones quibus consent, & quatuorplexia sunt Concilia, & quæ Concilia universalis.

Canonum *e* quidem alii sunt statuta Conciliorum, alii decreta Pontificum, aut dicta sanctorum. Conciliorum verò alia sunt universalis, alia provincialis, alia verò Episcopalia. Universalis sunt, quæ sancti Patres ex universo orbe *f* in unum convenientes, iuxta fidem Evangelicam & Apostolicam considerunt.

Initium universalium Conciliorum celebrandorum post Apostolos cepit temporibus Constantinis: & ipsorum celebrandorum est apud sedem Apostolicam auctoritas.

Quorum *g* celebrandorum initium post sanctissimos Apostolos à temporibus Constantini magni cepit. ipse enim primus, cum fervente persecutione docendarum plebium commoditas minime daretur, Christianis, ut liberè congregarentur, facultatem præstitit. Legitima *h* verò Conciliorum universalium aggregandorum potestas & auctoritas est penes sedem Apostolicam: quæ *i*, si Romanus Pontifex interesse impediatur, unum vel plures speciales ad hoc legatos constituere solet.

Quatuor sunt principalia Concilia: Nicanum, Constantinopolitanum, Ephesinum, Chalcedonense.

Inter *k* cætera autem concilia quatuor sunt, quæ totam principaliter Christianam fidem complectuntur, quasi quatuor Evangelia: Nicanum scilicet, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense, in quibus velut in quadrato lapide sanctæ fidei structura confurgit.

Inter discordantia concilia præponitur sententia ejus quod est majoris auctoritatis.

a Canon. constituto. 2. dist. 1. b 3. dist. in sum. c 21. p. canon. cum ad veram. 66. dist. d canon. 1. in fin. & can. sequi. dist. 10. e can. 2. 5. porro. dist. 3. f can. 1. in prin. vers. sub hoc. dist. 11. g can. 1. in prin. dist. 17. h dist. 17. in sum. in fin. & can. 1. & seq. d. dist. i quib. for. k can. 1. 5. inter cætera. & can. seq. dist. 11.

Lia vero concilia, quæ ductu Sancti Spiritus congregata & celebrata fuerint, proximum ab istis sibi locum vendicant. Quod si quando inter ea discordia sententia inveniat, illius sententia magis est tenenda, cujus antiquior & major est auctoritas.

Provincialia concilia quæ sunt, & quæ ipsi leguntur.

Provincialia a concilia sunt, quæ propter Ecclesiasticas causas, & altercationum sedationes per singulas Provincias, convocante Metropolitanò Episcopo omnes provinciales Episcopos, & cathedralium Ecclesiarum capitula, celebrari placuit. Hæc autem neque diffiniendi b, neque generaliter constituendi vim aliquam habent: sed tantum curandi, ut id servetur, quod aliàs statutum est, & quod generaliter seu specialiter observari præceptum est: licet interdum & quæ ab his rectè statuta sunt, etiam Catholica Ecclesia suscipiat.

Quæ sint Episcopalia concilia, & quæ ipsi leguntur.

Episcopalia concilia sunt, quæ Episcopus in sua diocesi singulis annis c convocat, dum inter suos Abbates, Presbyteros & Clericos cognoscit. In his, si quid ab Episcopo statutum fuerit, nec subditi extra Diocesim constituti, neque ignorantes (nisi sit ignorantia supina) ligantur. Quamobrem pastoralis officii cura postulat, ut, quæ in illis constituta fuerint, Episcopus suis plebibus nota facere non omittat.

Decreta Pontificum Romanorum aequipollent decretis conciliorum.

Decreta d quoque Pontificum Romanorum Canonibus Conciliorum pari potestate exæquantur. Nam si id demum hodie probatur, quod sedes Apostolica probavit, & quod illa repulit, rejicitur: multò magis quæ ipsa pro Catholica fide, pro sacris dogmatibus diverso tempore scriptæ, debent ob omnibus reverenter recipi.

Scripta sanctorum non inserta Turi communi, secundum post decreta Pontificum Romanorum locum obtinent.

Lia e sanè est causa eorum, quæ sancti viri, vel sacre pagine interpretes scripta reliquerunt: nam quæ sacris canonibus inserta comperiuntur, parè cum eis obtinent firmitatem, cetera verò post scita Pontificum auctoritatem tenent: nam licet divinarum scripturarum interpretes scientia Pontificibus interdum præcedant, quia tamen statuendi potestate destituuntur, in scripturis quidem exponendis illis quandoque præponuntur: in causis verò diffiniendis, secundum post eos locum habere merentur. Aliud est f enim causis terminum imponere, aliud scripturas diligenter interpretari, cum in negotiis diffiniendis non solum necessaria sit scientia, verùm etiam potestas.

Ius Canonicum versatur circa personas, res, & judicia.

Veratur autem Ius Canonicum circa tria: circa personas, res, & judicia. Verùm quia posteriora duo ad personas referuntur, videamus prius de personis: parum enim esset illa noscere, si personæ ignorentur, quarum causa illa ipsa constituta sunt, & per quas ea omnia administrantur.

DE IVRE PERSONARVM. TITVLVS IV.

Christianorum quidam sunt laici, quidam clerici: & clericorum quidam sunt in sacerdotio constituti, quidam in sacris, non in sacerdotio, quidam nec in sacerdotio, nec in sacris.

Personarum g genera duo sunt, unum laicorum, alterum verò clericorum. Laici, qui & populares dici possunt, sunt, quibus licet temporalia possidere, uxorem ducere, causas agere, inter virum &

a Dist. 17. per totum. & can. propter. dist. 18 b d. dist. 18. c. 15. in sum. c can. pen. in Palea 18. dist. & c. sicut olim. extra. de accus. d can. 3. per totum. dist. 19. e dist. 20. per totum. f s. sed aliud. in sum. d. dist. 20. g Can. duo sunt genera. 12. quæst. 1.

virum judicare. Clerici sunt, qui divinis officia suscipiunt, & quos ab omni strepitu cessare convenit. Videamus igitur de his, qui divinis officii sunt a scriptis, nam si cognoverimus, quæ istæ personæ sunt, simul etiam & qui laici sunt, intelligemus. Horum autem quidam sunt in sacerdotio, quidam in sacris, quidam nec in sacerdotio, nec in sacris. Rursus eorum qui in sacerdotio constituti sunt, quidam sunt in altiore gradu vel ordine positi, quidam verò in inferiore. Videamus igitur primum de his sacerdotibus qui in altiore gradu positi sunt, proximè de his qui in inferiore, ac subinde de his qui tantum in sacris ordinibus constituti sunt, videlicet, & demum de his, qui nec in sacerdotio nec in sacris reperiuntur.

DE EPISCOPIS ET SYMMO PONTIFICE. TITVLVS V.

Episcoporum ordo est tripartitus, & Patriarcha primum est Papam locum tenens.

In altiori gradu constituti sunt Episcopi. Est autem Episcoporum ordo tripartitus: Alii enim sunt Patriarchæ, sive Primate: alii Archiepiscopi: alii simpliciter Episcopi Patriarchæ b sunt, qui primum pontificiam Pontificem tenent locum: quales Constantinopolitanus, Alexandrinus, Hierosolymitanus, Antiochenus. Appellantur autem Patriarchæ, quia summo honore funguntur, quasi patrum Principes: unde ob dignitatis excellentiam, & crucem e iis deserte, ab Episcopis & Archiepiscopis appellationes recipere nec permittitur.

Archiepiscopi sunt presules Episcoporum unius Province.

Archiepiscopi d sunt unius Province Episcoporum Principes & Presules. Provincie liquidem a longo ante adventum Christi tempore, maxima ex parte divise erant: quæ divisio postmodum ab Apostolis & eorum successoribus renovata est. Itaque ubi dudum Prætorum erant seculi, nostros Patriarchas vel Primate lege diastatica poni iusserunt. In civitatibus autem Metropolitanis, quæ minores Iudices habebant, illi hodie præfunt, qui Metropolitanorum, aut Archiepiscoporum nomine designantur. Ad hos igitur inter hoc præterea cognoscere pertinet: à quibus solum si dicitur ab Archiepiscopis & accepti fuerint, ad Primate, aut scilicet Appellationem appellare poterunt.

Episcopi sunt, qui præfunt maioribus populis, & laici prælati appellari possunt, & magna est opinio in Ecclesia eorum.

Simpliciter autem Episcopi sunt f, qui maioribus populis & frequentioribus civitatibus præfunt. Si speculatores Latine dici possunt: Episcopus enim quasi speculator in Ecclesia præpositus est: Mores enim & vitam populorum infra se positorum speculatur & persequitur. Horum autem non modica in Ecclesia est auctoritas: nam præter ligandi solvendique potestatem, & visitandi diligentiam, soli sacrum christum consecrant, & soli Dei altaria & Ecclesias consecrant, & postulas repungunt, Clericos ordinant, suspendunt & deponunt: ad hos pertinet excommunicatio, purgationis iudicium, dispensatio, solennis poenitentia impositio.

Quod inferiora conceditur, multò magis conceditur & superius.

Quod autem diximus prædicta solos Episcopos esse. Quere posse, non eum habet intellectum, quasi Archiepiscopi & Primate non eandem habeant potestatem.

a Can. 1. ord. dist. 21. b d. can. 1. Patriarcha. c C. antiq. Patriarchalium. ext. de priv. d Can. 1. dist. 21. e Ca. 1. dist. 19. f Can. 1. 4. Episcopus. dist. 21. g Can. 1. ord. ad Episcop. dist. 25. can. quævis. dist. 61. & 26. quæst. 6. per totum.

tem: sed, quod Presbyteris & ceteris inferioribus illa non conceduntur. Ridiculum enim esset cogitare, Episcopis illa quidem permitti, Archiepiscopis & Primatibus qui Episcopis prestant, eadem denegari.

Tapa est ordinarius omnium ordinariarum, & Ecclesie Romanae omnes ecclesie subijcti.

Sicut autem Petrus Apostolus primus fuit Apostolorum, ita & Ecclesia suo nomine consecrata, Domino instituentem, prima est & caput ceterarum: & qui illi preest, ceteros Episcopos antecellit: unde ad eam, tanquam ad matrem, atque apicem, omnes majores Ecclesie & Episcopi recurrunt, a qua quasi a quodam capite dona velut in corpus omne diffunduntur. Ipsa autem tanquam omnium magistra, celsiore sede residens, a quoquam iudicari non poterit. Quinimo velut temporales omnes extra arcem positi diluvii vastitate consumpti sunt; sic extra Petri naviculam constituti, aeternae damnationis fluctibus obruentur.

DE ELECTIONE. TITVLVS VI.

Duobus modis creatur Episcopi.

Romovenerunt autem tam Episcopi, quam prelati ceteri, aut per electionem, aut per postulationem.

Quid sit electio, & quid ad unum ius eligendi habentes citari debent, alius non valet electio: & non citatus potest habere ratam electionem.

Electionem, ut prius de electione dicamus, Electio nihil aliud est, quam hominis alicujus ad dignitatem, vel aeternam societatem Canonice facta vocatio: nam cum viduata providendum est Ecclesie, debent cuncti, qui eligendi ius habent, legitime citari, ut electioni intersint. Quod si vel in unius persona fuerit id omisum, irritam reddat electionem talis omisio. Sape etenim rescriptum est, magis hac in re unius obesse contemptum, quam multorum contradictionem: plane si is, qui citatus non fuerit, ratam adveniens habere velit electionem, confirmanda erit electio.

Abiens potest uni de capitulo votum suum demandare, h. d.

Sed & si quis casu aliquo ad electionem accedere fuerit impeditus, votum suum uni vel pluribus de capitulo demandare minime prohibendus erit.

Procurator an eligendum non potest unum procuratorio, alium proprio nomine eligere, nisi habeat mandatum de eligenda certa persona.

Et si tantum uni votum suum quis demandaverit, & is unum suo, alium mandantis nomine in scrutinio nominandum duxerit, nihil agit, nisi de certa eligenda persona mandatum acceperit: quo casu in illam mandantis, in aliam suo nomine jure consentire poterit.

Duobus procuratoribus ad eligendum datus in solidum, non possunt ambo eligere, sed erit melior conditio occupantis: & si non apparet de prioritate in occupando, praeponitur electus a capitulo, vel primo nominatus in procuratorio, h. d.

Quod si pluribus in solidum voces suas quis commiserit, non quidem omnes reddere votum poterunt (quia vota dirigere possent in diversos, sicque res non haberet exitum) sed erit occupantis melior conditio: & si ita concurrant, ut inter eos prior non appareat, is admittetur duntaxat, quem vel capitulum vel pars major elegerit: vel si concordare nequeant, is qui primus in instrumento vel literis procuracionis nominatus fuerit.

Non possunt plures deputari ad eligendum non in solidum, h. d.

Sin autem plures non in solidum constituti fuerint, eadem ratione nullus eorum admittendus erit, sibi quem mandans imputet, qui sic eos imprudenter constituerit.

Non potest votum in electione reddi per literas.

a Ca. antiq. ext. de priv. l. b. Ca. quod sicut in si. prim. d. tit. de elect. c. d. c. quod sicut in si. prim. d. c. si qui iusto. s. portio de elect. in 4. c. c. si qui iusto. in princ. de elect. in 6.

Sed cum absens reclamante capitulo extraneum constituitur nequeat, videamus an si nullus de collegio velit esse procurator, saltem per literas votum suum reddere valeat? & sane, cum non ante electionem, sed in ipsa electione secreta & sigillatim duntaxat singulorum vota sint exprimenda, per literas reddi non poterunt.

Superius dicta non habent locum in electione Papa, in qua multa sunt specialia, h. d.

Sed hac quidem in aliorum Episcoporum, non in Romani Pontificis electione obtinent. In hujus enim nec ulla necessaria est citatio, nec alii quis absens votum suum demandare permittitur. Alia quoque in eo specialiter constituta sunt, quae ex Decretalium libris decentius est quam hic, accipere.

Electio celebratur tribus modis, & quomodo per inspirationem: & quod laici non per inspirationem, sed per conspirationem dicuntur eligere, h. d.

Celebratur autem electio tribus modis, per inspirationem, per scrutinium, & per compromissum: per inspirationem, ut cum electores nullo precedente tractatu, quasi divini Spiritus impulsu simul omnes in unum repente consentiunt, & simul unum nominant. quod si forte laici prece vel precio & corrupti aliquem concordibus clamoribus petant, is non tam per inspirationem, quam per nefariam conspirationem nominatus, omnipotentis electionis fructu merito carere debet.

Quomodo dicatur celebrari electio per scrutinium, & qui sint scrutatores, h. d.

Per scrutinium fieri dicitur electio, cum praesentibus omnibus, qui debent, volunt & possunt commode interesse, tres de collegio fide digni assumuntur, qui secreta & sigillatim vota cunctorum diligenter exquirunt, & demum in scripturam redacta publicant. Quo facto collatione habita, is demum censetur electus, in quem vel omnes, vel major & sanior pars capituli statim consenserint.

Pars minor eligentium, ad infringendam majoris partis electionem, potest opponere de propria auctoritate ac zelo, & de merito electi, h. d.

Quod si eligentium vota ita se diverserint, ut hinc quidem electorum pars numerosior consistat, inde minor, sed quae non minus ex auctoritate eligentium, quam ex meritis electi sanior appareat, ad infringendam partis numerosioris electionem facultas erit minori, & de auctoritate ipsorum eligentium, & de meritis eorum qui electi fuerint, opponere.

Contra electionem factam a duabus partibus non potest opponi nisi de nullitate voti alicujus earum dictarum partium, h. d.

Hoc tamen tunc obtinebit, cum non magnus in altera parte comigerit excessus: ceterum si quando a duabus electionibus celebratis, pars altera eligentium, alia duplo major numero deprehendatur, contra hujusmodi electores ad extenuationem meriti vel auctoritatis ipsorum, paucioribus, vel electo ab eis opponendi facultas non erit: quanquam, si quid opponere voluerint, quod votum illius, cui opponitur, nullum ipso jure redderet, id eis minime censetur interdictum. Vocantur autem viri tres de collegio sumpti, scrutatores, eo quod singulorum vota diligenter scrutentur.

Quomodo per compromissum celebratur electio, & quid arbitri non servantes formam compromissi nulliter eligant, h. d.

Per compromissum celebratur electio, cum plures idonei viri eliguntur, in quos omnium vice eligendi certo modo facultas & potestas transfunditur, qui arbitri compromissi fines diligenter custodire debent, scituri, si quid non secundum demandatam formam egerint, nullum habiturum esse juris effectum.

a C. perpetuo. ubi presump. s. Hella. de elect. in 6. b. Can. si ergo s. q. 1. & c. 2. de elect. extra. c. c. si quando contigerit. de elect. in 4.

Potestas arbitrarium non expirat re non integra, etiam non secuta electione. h. d.

Quod a si intra terminos confiterint, quod ab eis gestum fuerit, usque adeo ratum habendum erit, ut etiam non secuta electione, re tamen non integra, deman data sibi potestas revocari non possit. Ostendimus quibus modis electio celebretur: consequens nunc est ut videamus, & qui possint eligere, & in quos cadere possit electio.

QVI ELIGERE, ELIGIVE POSSUNT. TITVLVS VII.

Quibus ius eligendi competat. h. d. Vs igitur Prælatum eligendi ad Canonicos hodie, & ad viduata Ecclesia pertinet collegium. Sed & si qui consuetudine, vel præscriptione, pacto, vel privilegio fuerint muniti, ab electione minime sunt excludendi.

Impuberes, & non constituti in sacris non possunt eligere. h. d. Sed neque in pupillari ætate constituti, neque ii qui sacris ordinibus non sunt decorati, sunt admittendi. Absurdum enim esset, si ad tanti ponderis res explicandas, ii quorum nullum est animi iudicium, & ad sacra tractanda, ii qui nondum illa attingerent, assumerentur.

Excommunicatus minore excommunicatione eligit: secus maiore.

Illud quaesitum est, an excommunicati ad eligendum admitti possint? Et sanè, si minoris excommunicationis vinculo tantum fuerint innodati, ab electione arcendi non sunt: Anathemate autem percussi, ab omni penitus eligendi facultate repelluntur.

Suspensus quoque non ab similibus obtinet distinctio. Si enim quis per solam Canonis dispensationem suspensus sit, electioni interesse minime prohibetur: si verò per iudicis sententiam, anathematizato similis habebitur.

Eligere à superiore prohibiti, absentes, hæretici, non possunt eligere.

His quoque & illi annumerari debent, quibus à superiore, ne eligant, interdictum est. Item absentes: qui tamen si legitimis causis ad electionem accedere impeditos esse se docuerint, aliis de capitulo votum suum demandare, secundum ea, quæ proximè b exposuimus, minime sunt prohibendi. Hæreticis autem, vel non Catholicis, indistinctè jus eligendi adimitur.

Ob non servatam formam, & ob negligentiam eligentium, electio devolvitur ad proximum superiorem. h. d.

Interdum tamen accedit, ut ii, quibus ab initio jus eligendi competit, eo iure postmodum priventur: ut puta, si qui aliter, quam per præscriptas formas, eligere tentaverint: Item, qui per tempus constitutionibus definitum in eligendo negligentibus fuerint: quo casu ad proximum superiorem eligendi potestas devolvitur.

Electio facta de indigno, ius eligendi transfert ad Romanum Pontificem.

Lia sanè c causa eorum est, qui scientes indignum eligunt, aut postulant: nam licet & ii eligendi iure priventur, id tamen non ad Primatem, aut Archiepiscopum, sed immediate ad summum Pontificem devolvitur.

Laiici non possunt eligere. h. d.

Laiici d quoque etiam si Principes sint, nullo neque consuetudinis, neque præscriptionis, neque conventionis iure ad electionem aspirare permittitur. Patroni tamen circa jam factam electionem, non indecenter postulari assensus.

a C. in causis. ext. eod. tit. b supra tit. præced. §. sed etsi quis. c d. e. quanquam. d d. c. sacrosanct. §. si. & ca. cum terra. in fi. eod. tit. cap. nobis. ext. de iure pa.

Qualem Episcopum esse oporteat. h. d.

Portet autem eum, qui in Episcopum eligendus est (cum Ars sit artium, regimen animarum) ætate maturum esse, natalibus illatum, corpore integro, sine candidum, literis instructum, religiosum, pudenter, temperatum, castum, hospitalem, mansuetum, inreprehensibilem, secundum ea quæ latius infra a dictum sumus. Si enim ad seculares honores sine iustificatione, meritorum indignum est perveniri, & notari ambrosius solent, quos probitatis documenta non adjuvant: quibus diligens ac prudens habenda est dispensatio divinum numerum, & Ecclesiasticarum dignitatum?

Minor triginta annis, excommunicatus, suspensus, & non constitutus in sacris, & schismaticus non reconsecratus, non potest eligi.

igitur is, qui ad Episcopalem dignitatem promovendus est, annos natus esse debet non minus triginta b, nisi ea ætate Dominum c & baptismum esse, & cononatum fuisse legitimus: alioqui si quis minor fuerit, eligi non poterit. Idem d juris est in his, qui aut excommunicationis, aut suspensionis vinculo sunt innodati. Sed nec ii e, qui in sacris ordinibus non sunt constituti, sicut subdiaconatu, neque schismatici eligi debent.

Eligentes indignum per triennium eligi non possunt. h. d. Lii f quoque qui scienter indignum eligunt, non sibi eligendi potestate privandi sunt: verum etiam penitentium, ut ab aliis eligi possint, se ipsos inhabiles reddunt. Neophyta non possunt eligi.

Neophyta g quoque in Episcopos ordinari prohibentur: indecens est enim, & valde præposterum, ex fieri magistrum, qui nondum didici esse discipulus. Appellantur autem Neophyta h, qui propostium libertationis noviter assumpserunt.

DE POSTVLATIONE. TITVLVS VIII.

Quid sit postulatio. h. d. Postulatio i est ejus, qui eligi non potest in publicum, concors capituli facta petitio.

Qui non animi vel corporis vitio, sed alio in pro est eligi, puta minor XXX. annis, vel furvus, postulat.

Sciendum est enim, quosdam esse qui quædam eligi non possunt, postulari tamen minime prohibentur. Quæ res ita videtur posse commode dicitur, ut quædam que non animi vel corporis vitio, sed ob alios defectus, qualitatibus eligi impediuntur, idem tamen postulari possunt. Ex hoc apparet k, cum qui ingentium annorum non complevit, item in minoribus scilicet coarctatum, aut laicum, item naturalibus lasum l, licet eligi non possint, postulari tamen possunt.

Episcopus & electus debent postulari, non tibi: scilicet Abbas, & alii inferiores. h. d.

Episcopus m quoque cum proprie sit allegatus Ecclesie, ad aliam transfugum facere non potest: ea proprie non eligendus, sed postulandus erit. Non idem tamen est n in Abbatibus, & ceteris Prælatibus infra Episcopos dignitatem constitutis: isti enim, licet propria Ecclesia videantur alligati, nihilominus eligi possunt: propositum tamen non deserunt monasterium, nisi licentia legitime impetrata.

a Infra, de vit. & honesta. b ca. cum in concilio. ext. de elect. c can. Presbyter. dist. 78. d sub eod. tit. §. si quis. ext. de qualita. f e. cum in concilio. §. si. & c. cum Visitationis. ext. de inquisitionem. ext. de elect. g can. dist. 48. h can. in c. si. ext. de postula. & c. cupientes. §. de neg. de elect. §. si. innotuit. extra. de elect. m d. cap. ubi gl. extra. postula. nullus religiosus. & c. Si Abbatem. de elect. in 6.

DE CONFIRMATIONE
ELECTIONIS.

TITVLVS IX.

Electus debet intra mensē consentire electioni, alioqui alius poterit eligi, hoc dicit.

Nunc videndum est de confirmatione. Sciendum est itaq; in primis, Gregoriana constitutione a in Lugdunensi Concilio cautum fuisse, ut electores, quam primum commodè possint, operam dent, ut electi consensum habeant: quem si infra mensē, sine causa legibus cognita, electus accommodare distulerit, iure, si quod ei fuerat ex tali electione quæsitum, statim carere debere: Electoresque ad aliam electionem libere posse conuolare.

Electus post consensum electioni præstitum, vel notitiam habitam, debet intra mensē ad sedem Apostolicam iter arripere, & quanto citius poterit, confirmationem obtinere.

Eadem constitutione b cavetur, electum infra tres menses post consensum electioni præstitum, si nullum iustum impedimentum obstat, confirmationem à superiore Prelato petere debere: alioqui trimetri spatio elapso electionem esse penitus irritandā. Sed cum interdum eveniat, ut aliquorum locorum vicinitas minus exigit, aliquorum distantia prolixius tempus exposcat, consultissimè Nicolaus c tertius sanxit: Ut electi quorum electionum confirmationes ad sedem Apostolicam exarum deducit immediata subjectio, vel appellatio interjecta devolvit, infra mensē post consensum, vel habitā de ipsorum selectione notitiam, ad sedem ipsam Apostolicam iter arripiant, & quanto citius commodè poterunt, cum omnibus iuribus coram sede Apostolica personaliter comparere, nitantur, suarum electionum confirmationes petitori: aliaq; insuper adiecit, quibus Ecclesiarum periculosis vacationibus ac malignantium subterfugijs, electorumq; incommodis facile occurratur, quæ non solum in electionibus, verum etiam in postulationibus obtinere voluit.

Non confirmatus non potest res Ecclesie administrare, h. d.

Quandiu d autem quis confirmatus non est, rerum Ecclesiasticarum administrator esse non potest, si negotijs Ecclesie, ad quam vocatus est, sese temerè ingesserit, omni iure, quod ei per electionem quæsitum fuerit, statim privandus erit: nullo neque Decononatus, nec procuratoris prætextu excusandus.

Electo non est obediendum, nisi literæ confirmationis ostensi, h. d.

Perit igitur is qui confirmatus est, ab Apostolica sede literas, confirmationis suæ tenore continentes, illisq; ostendit, ad quos ea res pertinet: alioqui nulli eum absque dictarum literarum ostensione recipere tenebuntur. Quod & in promotione apud dictam sedem facta, & in consecrationis, vel benedictionis munere, locum sibi vindicat.

Confirmatio non conceditur, nisi cum causa cognitione, h. d.

Itautem e, ad quem confirmatio pertinet, diligenter examinare debet, & electionis processum, & personam electi: est enim hoc generale, ut ad eum pertineat examinatio, ad quem manus impositio spectat. Et cum omniniter concurrunt, tunc manus ei confirmationis impendat. Quod si secus factum fuerit, non solum deiciendus erit indignè promotus, verum etiam indignè promovens puniendus. Nihil est enim quod Ecclesia Dei magis officiat, quam si indigni ad regimen assumantur animarum. Quod cum in cunctis sacris ordinibus sibi locum vendicat, in Episcopo tamen multo fortius: qui ad curam aliorum positus, in se ipso debet ostendere, quomodo careros in domo Dei oporteat conversari. Quod si fortè eligentium vota in duas se dividerint partes, is confirmatoris judi-

cio alteri preferendus erit, qui majoribus juvatnr studiis & meritis.

Si unus sit postulator, alius electus, preponitur electus a quo idoneus, nisi postulantium sit duplo major numerus. Quis tamen si indigniter indignum postulaverint, nec electio valet: sed si scienter, electio tenet, hoc dicit.

Et a si vacante Ecclesia, scisso in duas partes capitulo, alius quidem electus fuerit, alius vero postulator, quæri potest, electione confirmanda, an vero postulatio sit admittenda? In qua specie si tam postulator, quam electus sint idonei, responsum est, si postulantium numerus sit eligentium duplo major, utiq; postulationem esse admittendam: sin id minus, electionem confirmandam. Sed si postulantes indignum necii postulaverunt, nec postulatio, nec electio rata habenda erit: si scientes & prudentes, erit electio confirmanda.

In confirmatione faciendā citandi sunt, quorum interesse potest. Et calumniosos opposcentes, puniuntur, h. d.

Illud b etiam confirmantem observare oportet, ne, dum nimia in confirmando celeritate utitur, contra doctrinam Apostoli proprium affectum iuri & æquitati præponat. Itaque, si coelectus aliquis, vel contradictor appareret, ante confirmationem nominatim vocandus est: alioqui si nemo apparet in foribus Ecclesie, in qua electio facta est, generaliter edicendum erit, ut si qui sint, qui confirmationi futuræ velint opponere, ad contradicendum in assignato peremptorio termino præfentes esse debeant. Quæ omnia locum habent, si concorditer electio fuerit celebrata, si non. Sciant tamen ii, qui contra electionem opponendum duxerint, se, si probationibus destituti fuerint, ab omni poenitentia prædicio exclusos, legitimis poenis esse subiciendos.

Potest dispensari cum electo schismatico, si nullum ordinem à schismatico suscepit, h. d.

De illo dubitari contingit, an ejus, qui abjurato schismate ad unitatem ecclesie rediit, confirmanda sit electio? & responsum est, si à schismaticis nullum suscepit ordinem, & ejus electio canonicè celebrata deprehendatur, posse illam dispensativè confirmari.

Confirmatus & nondum consecratus, exercet solum quæ sunt jurisdictionis, non quæ sunt ordinis. Et nemo dat, quod non habet, h. d.

Igitur confirmatione secuta, inter electum & personas eligentium, hoc est, Ecclesiam, spirituale conjugium d contrahitur. Quapropter confirmatus liberam super illis statuendi non ceditur facultatem. Hoc autem sic intelligi oportet e, eorum quidem quæ jurisdictionis sunt, utputa, corrigendi, excommunicandi, iusjurandum exigendi, conferendi, confirmandi, & iis similibus, libera confirmatio permittitur tractatio: Ea verò, quæ non jurisdictionis, sed ordinis sunt f, veluti Clericorum ordinationes, benedictiones virginum, depositiones, Ecclesiarum & altarium consecrationes, ante propriam consecrationem peragere prohibetur. Neque enim ratio suadere videtur, ut quis in alios id conferre possit, quo eundem indigere dignoscitur. Quod si consecratus sit, non solum quæ jurisdictionis, verum etiam quæ ordinis sunt, exequi poterit.

DE CONSECRATIONE.

TITVLVS X.

Consecratio expediri debet intra tres menses post confirmationem, hoc dicit.

Debet igitur is qui canonicè electus, confirmatus & examinatus est, novissime consecrari. Quod si quidem ne Ecclesia Pastoris quasi destituta solatio, aliquid patiatnr incommodum, intra tres menses

a C. scriptum est, ext. de elect. b C. fin. de elect. in 6. c C. qua diligenter, ext. de elect. d C. 2. §. si quis autem, ext. de translat. Episc. e Gl. si. ca. transmissa, extr. de elect. f C. quod si cur. §. præterea, & d. gl. si. ext. de elect. g Can. 2. dist. 75.

post electionem, nisi legitimum subit impedimentum, expediri debet: alioqui si Metropolitanus, aut ii ad quos ea res pertinet, negligentes fuerint, Ecclesiasticis condemnationibus subjiciendi erunt.

Consecrationi interesse debent ad minus tres Episcopi, alioqui non valet. hoc dicitur.

Ordinationi autem interesse debent, non solum Metropolitanus, verum etiam comprovinciales Episcopi, qui numerum conficiant trium. Nam & beatus Iacobus, qui Iustus appellatus est, à Petro, Ioanne & altero Iacobo, Apostolis ordinatus est: successoribus suis scilicet formam dantibus: ut non minus quoque tribus Episcopis, ceteris quoque assensum praeberentibus, Episcopus ordinatur. Quod si ab uno vel duobus Episcopis ordinatio expedita fuerit, taliter ordinatis, ut Episcopi nominentur, à sanctis Patribus interdicuntur: Ergo si nomen non habent, officium qualiter habebunt? Evocandi sunt igitur à Metropolitanis suffraganei: qui si omnes concurrunt, bene est: si aliqui convenire non possunt, sui praesentiam per Epistolam facere debent.

Archiepiscopus impeditus, consecrationem sui suffraganei altero committere potest. h. d.

Quod si Metropolitanus, vel infirmitate, vel alia iusta causa ita praepediatur, ut suorum suffraganeorum aliquem consecrare non valeat, alicui Coepiscoporum vires suas demandare poterit, à quo consecrandus munus consecrationis recipere tenebitur.

Deficientibus Episcopis comprovincialibus, advocandi sunt Episcopi vicinae provinciae.

Illud quaesitum est, si in provincia in qua olim plures Episcopi fuerint, unum tantum remanere contigerit, quid fieri debeat, cum nec solus ordinare possit, & nullos quos convocet, habeat provinciales: De hoc in Sardicensi Concilio statutum legitur, ut superstes Episcopus convocet Episcopos vicinae provinciae, & cum eis comprovinciales sibi met Episcopos ordinet.

Quomodo sit explicanda consecratio. h. d.

Congregatis igitur hora Dominicae lucis tertia Episcopis, & scrutinio cum precibus celebrato, duo supra caput ordinandi, Evangelii codicem tenentes, manus imponant, & uno super eodem benedictionem fundente, ceteri qui adsunt, manibus suis caput ejus tangant, atque illud unà cum manibus sacro chrismate deliniant: quo demum peracto, Ecclesiae Romanae, atque ejus Pontificibus fideliter secundum formam Gregoriani rescripti jaranda erit.

DE RECEPTIONE ET AVTHORITATE PALLII. TITVLVS XI.

Pallii receptio non est differenda: & volens aliquid palliando obicere, debet jurare de calumnia, & intra duos menses obiecta probare: alioqui tenetur ad poenam talionis.

Hoc à amplius Metropolitanum prospicere oportet, ut pallii petitionem & receptionem non differat: cum sibi sine pallio Episcoporum consecrationem minimè permissam scire debeat: Est autem pallium Metropolitanorum insigne ornamentum, quod de corpore beati Petri sumitur, Pastoralis officii plenitudinem designans: cujus receptio, ut citius explicetur, novissimè constitutum est, ne per cusu suum criminis objectionem forte palliando faciendam differri possit: nisi obijcientes corporali juramento praestito firment se nec agere quicquam callidè, ac de obiectis promptam fidem, hoc est, intra bimestris temporis spatium afferant, ad talionis, vel extraordinariam poenam se praesidis obligantes arbitrio, si obiecta minimè probaverint. Quod si

a Can. 1. & seq. dist. 64. & can. 2. dist. 65. b Can. si. dist. 65. c Can. 1. dist. 75. d Can. 1. dist. 100.

contradictores ista facere renuerint, eorum objectionibus nequaquam obstantibus, ad ipsius traditionem pallii procedendum erit.

Metropolitanus solum in sua provincia, & certis diebus palliatur, & pallium personam sequitur, & ideo commodari non potest.

Ed eo nec semper, nec ubique Metropolitanus possidet (id enim soli Romano Pontifici a, dum Maximum celebrat solennia, permittitur) veram in sua terrarum provinciam, ac certis dumtaxat diebus. Et cum per illam pallium non transeat b, nec alteri committi possit: & cum eo quisque sepeliendus erit.

Pleraque dicta de creatione Episcoporum, habent locum etiam aliis Pralatis.

Haec de creandis Episcopis dixisse sufficiat. Nunc de illorum vita, ac qualis eorum debeat esse conversatio, pleraque & de ceteris Sacerdotibus intellectionis, praecipis expediamus.

DE VITA ET HONESTATE PRALATORUM. TITVLVS XII.

Quis praeclari dignitate, debet & innocenti praesidere. h. d.

Debet igitur Episcopus esse sine crimine, & ad idem populum cui praesit, conversatione innocentia praecellere. Qualis enim est in studio discipuli, si se magistro intelligat esse praetoriam nam Episcopus instituitur & admonere omnes debet, non autem restè monitoris personam suscipi, nisi qui moribus suis aliorum errata condemnat. Quod non solum de Episcopo, sed etiam de omnibus qui eorum deo deserviunt, intelligi oportet: quia vehementer Ecclesiam Dei destruit, meliores laicos esse, quam videntur, quaeque in aliis membris Ecclesiae vacant à culpa, licet à sacerdotibus habentur illicita.

Episcopus cavere debet ab improborum communiis, & amovendo non minus charitatem, quam potestatem exercenda. h. d.

Ab improborum quoque communiis abstinere debet. Ab eorum enim confortia bonos eorum parat. Hinc igitur secum honesti testimonii Clericos, qui possunt reprehensibiles inveniri: & si quando illos, sine causa inter se diffidere contigerit, ad pacem magis, quam ad iudicium compellat: inq; illis corrigenda pluraque benevolentia d, quam severitas: plus charitatis, quam severitas: neque dominari magis, quam consolari videtur ad cupidum, ne quod provisum est ad conciliandum, veritas ad diffidendum.

Pralatus in corrigendo debet misericordiam imitari. h. d.

Uim lenitate tamen severitas imitanda est. Nam misericordiam multum demum si lenitate commisso sit destituta: ideoque Restitutus in se debet esse constitutus misericordia, & pie sapiens disciplina: ut in disciplina rigore & benignitate manifestatus, necustus in mansuetudine distictionem delectam disciplinam quodque severius castigare necesse est, non severitas placetur animo, sed medentis.

Pralatus non debet tolerare peruersos. h. d.

Praeterea cavendum est, ne perveris agentes commovendo toleret. Culpam enim facientis habet, quod quod potest, negligit emendare: & error, cui non retinetur, approbatur.

Episcopus orationi & praedicationi debet insistere. h. d.

In primis autem orationi & praedicationi insistat: Non praecisus officium suscipit, quisquis a sacerdotum non cedit, hinc est, quod super Pastores primos in lingua specie Spiritus Sanctus infedit. Populum itaque praedicando doceat, sed illa doceat, quae à Deo ipse didicisset.

a C. ad honorem. eo. tit. ex. b C. ex. tit. c Can. unum primum. vers. oportet Episc. dist. 21. d Can. licet plerumq. dist. 21.

non quæ illi caro, vel humanus sensus iuaserit. Eapropter factis libris iugiter insisteret illum oportet: nec enim sufficit prælati bona conversatio, nisi addatur scientia doctrina.

Episcopus hospitalis esse debet & liberalis. h. d.
Sed nec utramque sibi sufficere credat: nam largam quoque manum habere debet, & necessitate patientibus subvenire, alienam inopiam suam credens. Res suas inter histiones, venatores, aut aucupes minimè dispense: pauperes potius in hospitio recipiat, & facilius exemplo suo ad hospitalitatem subditos attrahat.

Prelatus debet solertius esse, prudens & peritus, non solum perita literarum, verum etiam negotiorum.

Sobrius sit, non vinolentus: non sit percussor, & ad vindictam facili: imò in omnigenere rerum agendarum prudentiam secum habeat: si enim mancum aut debilem sancta contigere nequaquam lex divina permittit, quanto magis doni coelestis dispensatores esse non convenit (id quod est deterius) mente debilitatos.

Episcopus non debet secularibus negotiis se implicare. h. d.

Sicut autem Episcopum nullo errore convenit involvi, ita nulla debet cupiditate corripi: & propterea luctu cupidus esse prohibetur, & alicui etiam honesto negotio, ut sibi victum & necessariam quam, operam date. Nam & Dominus negotiatores de templo verberatos expulit, & Apostolo teste, nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus.

Vanitas studiosus esse debet Episcopus. h. d.

Pudicus e quoque debet esse, & moribus & verbis pudorem præ se ferre. Eapropter Maguntino Concilio statutum legitur, ut nullus sacerdos feminas, de quibus suspicio potest esse, retineat: sed neq; matrem, aut amatam, aut forem retineat: quia & in illis, insigante diabolo, scelus perpetratum reperitur, aut in pedessequis eorum. Itaque domesticarum quoque personarum immoderatam familiaritatem vitabit.

Qualis quis sit interius, debet per exteriora demonstrare. h. d.

Oportet h item Episcopum ceterosque Ecclesiasticis officiis mancipatos, per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem indicare, & ideò, si præterquam ex causa urgenti, indumentis, præter ordinis ac officii decorem, præsertim publicè, luxuriantur, illorum impudentia variis modis, non minus recentioribus, quam antiquis Pontificum decretis coëcet. In summa, cum pro populo Episcopi suffragatores ad Deum parentur, necesse est ut omni genere virtutum ejus gratiam habere nitantur: quia cum is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animus ad deteriora provocatur.

DE OFFICIO ARCHIDIACONI
TITVLVS XIII.

Archidiaconus est a iure constitutus vicarius, & quasi oculus Episcopi, & inter clericos cognoscit, visitat, & corrigenda emendat, & ardua ad Episcopum deferret, de cuius licentia potest etiam excommunicare, hoc dicit.

Quoniam verò gravis & lata est Pastoralis officii cura, recte constitutum est, ut aliqui in Ecclesia sint, qui unà cum Episcopo onus ferant, & sui Prælati valeant sublevare sollicitudinem. Talis est Archidiaconus, qui major post Episcopum, & ejus vicarius reperitur. Cujus vigilantia & solertia usque adeò

a Diss. 36. & seq. b Diss. 42. c Diss. 44. in sum. & per totum. d Can. 2. 21. q. 3. & per totum. e In sum. diss. 42. f Ca. ext. de cohabit. cle. & mul. g Diss. 24. in sum. & per totum. h Diss. 40. & de 2. eod. tit. de vit. & honest. prel. i Cap. 1. & c. ad hoc nos. extr. 201. tit. & per totum. can. 1. vers. Archidiaconus. diss. 27.

in domo Dei excubare debet, ut oculus Episcopi non immeritò meruerit appellari. Ea propter debet is audire iurgia singulorum, & quæ corrigenda & emendanda viderit, corrigere & emendare. Quòd si qua fuerint ita ardua, quæ per eum commodè non possint terminari, ad Episcopum suum deferret. Displicet quoque ut Primitius, Sacrista, & Castos in iuncti sibi muneris sollicitudinem diligenter exequantur. Sed & tertio quoque anno, si Episcopus non poterit, universam Parochiam circumire debet, & cuncta, quæ ordinatione vel emendatione indigere viderit, secundum Canonicas sanctiones corriget: & si Episcopi auctoritas accesserit, excommunicationis etiam sententiam feret.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI
TITVLVS XIV.

Archipresbyter est vicarius Episcopi, circa divina: & Archipresbyterorum dua sunt species. h. d.

Non ablimiles Archidiaconis Archipresbyteri habentur: nam & ii Prælati sui circa spiritualia curam sublevant. Horum autem duplex est species: alii enim urbani sunt, alii autem exteri. Urbani sunt, qui præfatis sui absentis circa divina in urbe vicem sustinent, aut presentis curam minuunt: ut officium inchoando, celebrando, & benedicendo, & cunctis providendo, quæ sacerdotum ministerio perfici debent.

Qua sit potestas foraneorum Archipresbyterorum. h. d.

Exteri sunt, qui circa singulas plebes constituti, non solum vulgi sollicitudinem gerunt, verum etiam Presbyterorum, qui per minores titulos habitant, vitam iugè circumspectione custodire debent: qui licet suis præfatis plebibus, ut Episcopus Matrìci præfati Ecclesiæ: nihil tamen contra sui præfatis ordinare decretum audent debent.

Obtinentes aliquam præposituram, debent etiam habere ejus præposituræ ordinem. h. d.

Admonendi e sunt autem ii, qui præpositura alicujus administrationem canonicè volunt obtinere, ut non solum nomen, verum etiam ordinem habere studeant. Unde d. nisi qui Archidiaconatum tenent, Diaconi: aut qui Archipresbyteratum, Presbyteri infra annum fiant, amittent honorem, etiam si iusta causa prohibente Presbyteri aut Diaconi esse non potuerint.

DE OFFICIO VICARII
TITVLVS XV.

Vicarius Episcopi non potest inquirere, punire, privare beneficiis, vel eadem conferre, nisi hæc specialiter sibi committantur. h. d.

Per Vicarium quoque, cum Episcopus per se ipsum deservire & residere rationabili causa prohibetur: aut præfatus, omnibus commodè par esse non potest. Episcopalis representatur auctoritas. In quo tamen illud advertendum est, quòd licet per generalem officii commissionem Vicario factam e, causarum cognitio transferatur: potestas tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum excessus, seu aliquos à suis beneficiis vel administrationibus amovendi, vel beneficia conferendi (nisi specialiter concessa sit) non transferatur.

Habens curam animarum in diversis Ecclesiis, vel laicus, non potest constitui vicarius.

Debet autem Episcopus circumspectus esse, ne laicum vicarium sibi constituat. Indecorum f est enim, laicum hominem viros Ecclesiasticos iudicare: nec in uno eodemque officio debet dispar esse professio. Quòd etiam lege divina prohibetur, dicente Moyses, Non arabis in bove & asino. Inde & Honoriana constitutione cavetur g. Ut Epi-

a Can. 1. vers. Archipr. diss. 25. b C. fin. tit. c Cle. 2. de arat. & qual. d Can. 1. diss. 66. e C. 2. & cop. seq. ee. tit. in 6. f Can. in nova aedific. 16. q. 7. g C. si. ext. co. tit.

scopus eum qui perpetuam Vicariam obtinet, per subtractionem proveniunt, vel ipsius Vicariæ ablationem compellat, ut se in presbyterum promoveri faciat.

A Vicario appellatur ad Archiepiscopum: ab Archiepiscopo ad Episcopum. h. d.

Inter Vicarium autem & Archidiaconum illud inter-est, quod à Vicario, non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum: ab Archidiacono vero, nisi aliud Ecclesiarum inducat consuetudo, ad ipsum, cui immediatè subjacet, Episcopum erit appellandum.

DE COADIVTORE.

TITVLVS XVI.

Ex causa datur Episcopo coadjutor, cuius datus ad sedem Apostolicam spectat. h. d.

Accidit etiam interdum, ut pastor senio aut corporis valetudine impeditus, aut sanæ mentis consilio destitutus, super suum gregem excubias ducere non possit: ea propter vir providus & honestus, illi in coadjutorem adiungendus est: per quem tam Episcopo, quam populo utiliter consulatur. Cujus datio, cum de causis majoribus esse confet, ad sedem Apostolicam, nulla obstante consuetudine, referenda est. Quod tamen sic intelligi oportet, si non in remotis partibus explicanda sit: ceterum, si procul ab Apostolica sede Episcopos impeditus deget, tunc secundum Bonifaciana constitutionis tenorem providendum erit.

Etiā inferioribus ab Episcopo dandus est coadjutor: & utriusque facultatibus Ecclesia erit subvenendum. h. d.

Nec solum Episcopis dandus erit coadjutor, sed etiam, si res exigat, inferioribus: unde, si vel Ecclesiæ Rectorem, vel Archidiaconum ita morbo aliquo contigerit impediri, ut Ecclesiasticis ministeriis, vel nullo pacto, vel non nisi cum scandalo interesse possint, eis quoque coadjutor adhibendus erit: & ita res temperanda d, ut utriusque juxta facultates, eccl. vitæ necessaria ministrantur.

DE COREPISCOPORVM VSV

SUBLATO.

TITVLVS XVII.

Corepiscoporum usus sublatus est. h. d.

Erant olim & Corepiscopi, quibus circa plurimum Episcopis ministeriorum communis erat dispensatio: quorum tamen institutio tam in Romana sede, quam in aliis totius orbis Ecclesiis, tanquam improba & supervacanea, est penitus interdicta.

Matrimonium spirituale dissolvitur translatione, renuntiatione, & depositione. h. d.

Vidimus hucusque de spiritualis fœdere conjugii, quod inter Episcopum & Ecclesiam contrahitur, quod electione vel postulatione initiari, firmatione ratificari, consecratione intelligitur consummari: item de moribus, & Vicariis, & adiutoribus Episcoporum: tractemus nunc, quibus modis Episcopus ab Ecclesia remouetur: & sic quomodo tale conjugium præter mortem dissolvitur. Contingit autem id tribus modis: Translatione, Renuntiatione, & depositione, seu degradatione: de quibus singulis videamus, ac primum de translatione.

DE TRANSLATIONE.

TITVLVS XVIII.

Translatio indubia est ex utilitate, & ex necessitate: & necessitate cessante, translatio irritatur. h. d.

a C. Romana, de app. in 6. b C. i. de cl. agro, vel debil. in 6. c Per totum tit. extr. de clo. agro. d Cap. i. s. presentis quoque, de cler. agro, in 6. e Can. Corepiscopo, & seq. di. 66.

Translationes, quæ & mutationes a mancipari possunt, instituta sunt utilitatis & necessitatis gratia. Utilitatis, cum Episcopus ab ea civitate, cui præpositus est, in aliam transfertur, in qua magis proficere posse verifimiliter existimatur. Sic olim principes Apostolorum de Antiochena civitate se Romanam transfugerunt, ut scilicet ibidem copiosius proficere possent. Necessitate vero nonnunquam episcopaliū sedium mutationes fieri solent, hostium urgente metu. Sed hoc casu si civitatem, de qua efferit Episcopus, ab hostibus liberari e, & ad priorem statum congerit revocari, id eam expulsus revertetur.

Episcopos transferre, ad solum Romanum Pontificem potest hoc dicit.

Sciendum est autem Episcoporum translationes, non etiam inferiorum, ad solum Apostolicæ sedis Antistitem certissima ratione pertinere: neque super his matrimoniis quicquam præter ejus assensum immutari debere, aut posse. Quod obtinet non solum si Episcopus est consecratus, verum etiam si tantum canonice fuit electus, & confirmatus: cum (ut supra diximus) post electionem & confirmationem, inter personas dignitatum & electi, conjugium sit spirituale contractum.

Qui propria auctoritate se ad aliam Ecclesiam transferre, & habitum carebit, & amota. h. d.

Eapropter e quicumque avaritia ducti, aut ambitione impulsii, Ecclesiæ suæ mediocritate despecti, ad majorem sese plebem propria auctoritate transferant, à cathedra repellere debent aliena, & carere propriæ: nec illis, quos ob avaritiam vel ambitum conceperunt. Sicut enim vir f non debet adulterare uxorem suam: ita nec Episcopus temere Ecclesiam, ad quam electus fuit, relinquere, ut alteri sese conjungat, etiam si populo fuerit attractus.

Quod constitutum est in Ecclesiis Episcopatibus, tamen non ad Ecclesias inferiores. h. d.

Non ab similibus Juris ratio obtinet in presbiteris, & ceteris infra Episcopalem dignitatem constitutis. Nam si vel qualibet causa, propria quis auctoritate, & cum altero suum beneficium permutare voluerit, utroque proprii beneficii jacturam faciet. Beneficiorum enim & præbendarum permutationes generaliter sunt prohibentur: præsertim pactione præsentis, quæ circa spiritualia, vel spiritualibus annexa, semper licet. Et monia continet: licet possit Episcopus de uno loco ad alium aliquos transferre, ut qui uno loco minus sunt utiles, alibi se valeant utilis exercere.

Si permutatio beneficiorum completa est ex una parte, & per alteram fiat quò minus impleatur, restat pars ad suum beneficium. hoc dicit.

Salio habito tractatu, præbendam suam cum resignasset, ab alio qui eum permutationis tractatum habuit, & qui postea suam resignare recusat, deceptus est: cum enim deceptus, & non decipientibus jura subveniant, licet is qui renuncia verit, à se beneficium abdicare videatur, tributa tamen est simplicitati venia, constitutumque ut ad resignatum beneficium reverti possit.

Collatio de beneficiis causa permutationis vacantis, facta ante quam permutantibus, non tenet. h. d.

Et generaliter, ne concessione Juris utentibus, præsertim circa spiritualia, illudatur, si qua beneficia ex

a Can. mutatione. 7. q. 1. b Can. si quis frater, & seq. di. 7. q. 1. c Ca. pastoralis officii. dist. 7. q. 1. d Ca. 2. & f. extr. cod. de de transla. Epis. e Ca. quando, extr. co. tit. f Can. si quis vult, q. 1. g Can. si quis alterius in fi. di. 7. q. 1. h Cap. cum alio magister. extr. de rerum permutat. i Cap. quæstionem. extr. de rerum permutat. k Cap. cum universum. extr. de rerum permutat. causa.

causa permutationis aliquibus resignata, aliis quam ipsis permutare volentibus conferantur, nullius firmitatis erit ipsa collatio.

Non obstantibus expectationibus, beneficiorum permutatio fieri potest. hoc dicit.

Quinimo a si in diocesi aliqua quidam forte auctoritate Apostolica beneficia proximè vacatura expectent, illi tamen qui secundum formam iuris sua beneficia in eadem diocesi ad ordinarii collationem spectantia, libere ac sine fraude in manibus Episcopi resignaverint, non nisi ex causa permutationis resignaturi, ab huiusmodi expectationibus circa faciendam permutationem minimè impediuntur.

DE RENUNCIATIONE. TITVLVS XIX.

Quid sit renunciatio, & quibus ex causis possit renunciari, h. d.

Per renunciationem quoque quis ab Ecclesia sua removeatur. Est autem renunciatio, iuris proprii spontanea refutatio. Ea verò proprie quæ Episcopus potest cedendi licentiam postulare, hæc ferè habent, conscientia criminis, debilitas corporis, defectus scientiæ, malitia plebis, grave scandalum, & irregularitas personæ.

Quæ debet esse crimen, ob quod renunciari possit, h. d.

Propter e conscientiam criminis, cedendi potest licentia postulari, non consilietur, sed duntaxat illius, propter quod ipsius officii executio post peractam penitentiam impeditur.

Quæ debilitas corporis renunciandi causam præbeat, h. d.

Non ab similibus d iuris ratio in debilitate corporis obtinet: nam non quælibet, sed solum illa legitimam renunciandi præstat causam, per quam quis ad exequendum officium pastorale reddatur impotens: cum interdum non plus horretur senilis debilitas aliquem cedere, quam maturitas, quæ in senibus esse solet, quem in suo suadeat officio permanere.

Magnus defectus scientiæ tribuit legitimam causam renunciandi, hoc dicit.

Propter e defectum quoque scientiæ plerumque potest quis petere cessionem: quia cum illa circa spirituales administrationem sit potissimum necessaria, & circa curam temporalium opportuna, Præsul, qui in utrisque commissam sibi debet Ecclesiam regere salubriter, ei renunciat, si quomodo ipsam regere debeat, ignoret. Quamquam autem desideranda sit eminens scientia in pastore, in eo tamen mediocriter tolerari potest, quia imperfectum scientiæ potest supplere perfectio charitatis.

Multa plebis iustam tribuit renunciandi causam: item vitatio scandalum, hoc dicit.

Propter malitiam quoque plebis cogitur interdum Præsul ab ipsius regimine declinare: veluti, quando plebs tam dura cervicis existit, ut apud ipsam amplius proficere non possit. Item pro gravi scandalo, vitando, cum aliter sedari non potest, licet Episcopo petere cessionem, ne plus temporalem honorem, quam æternam videatur affectare salutem.

Ob irregularitatem potest renunciari, h. d.

Item h ob irregularitatem: puta, si bigamus. Quod si forte de legitimo matrimonio non sit natus, licet huiusmodi irregularitatem subijcere non poterit, si tamen & culpa laet, & causa, cum eo qui tuum laudabiliter implevit officium, injuncta sibi competenti penitentia, poterit non minus utiliter quam misericorditer dispensari.

a C. unico. de rerum permut. in 6. b C. nisi cum pridem. ext. eod. tit. c d. ca. nisi. §. propter. ext. eod. tit. d d. ca. nisi. §. alia vero. e d. c. nisi. §. pro defectu. f Ca. nisi. §. propter malitiam. g d. ca. nisi. §. pro gravi. h d. ca. nisi. §. persona.

Gratia labori fugendi non potest renunciari. h. d.

Alterum a ob alias causas renunciationem affectantes audiendi non sunt: dum forte aliqui laboris angustias declinantes, ad ocium, adversus gloriosi Pontificis exemplum, aspirare contendant.

Episcopus qui semel ad vitam Monachalem transiit, non potest rursus ad Episcopalem dignitatem reverti. h. d.

Accidit autem interdum, ut Episcopus humilitatis & penitentia causa, ab Ecclesia sua removeatur: quod tunc contingit, cum quis Apostolica concessione ab Episcopali sede ad Monachalem descendit subiectionem. Quo casu alius in locum ejus subrogari poterit: ille verò resurgere, Constantinopolitano Concilio verante, nequaquam valebit.

Impeditur administrare Episcopatum, & propterea Monachus, cessante impedimento, potest reverti ad Episcopalem dignitatem.

Alterum e Speciales quidam casus inveniuntur, in quibus, prædicto Concilio non obstante, is qui vitam monachalem elegit, rursus licitè potest ad Episcopatum assumi. Si enim quis, persecutionis rabie favente, vel prædeditus adversa valetudine corporis, cum proficere nequeat in regimine pastoralis, de superioris auctoritate ad monasticam vitam descendat: persecutionis vel aegritudinis impedimento cessante, ad Episcopalem potest resurgere dignitatem. Idem iuris est, si quis propter doctrinæ defectum, locum regiminis deserent, auctoritate Apostolica ad ocium se contulerit monachalem: nam si per exercitiumlectionis, scientiæ reperit margaritam, proculdubio denovo vocatus ad Cathedram pastorem, redire poterit.

Assuetus Episcopatum simoniacè, sed ignoranter, si postea regularis, licet ad primum reverti non possit, alium tamen Episcopatum consequi potest.

Rursus d si quis incensus cupiditate parentum fuerit Episcopatum adeptus, & hoc comperto de licentia superioris illum dimittens, observantiam elegerit regularem, etsi ad Ecclesiam eandem redire nequeat, ad aliam tamen promoveri poterit: Constantinopolitani Concilii constitutione non obstante: quam obtinere oportet, cum penitentia causa, quam Episcopatum retinens peragere non valebat, vitam quis elegerit monachalem.

Ad eum fieri debet renunciatio, ad quem spectat confirmatio, hoc dicit.

Abbas e quoque, qui Romanæ immediatè subditus est Ecclesie, nisi licentia à Romano Pontifice legitime impetrata, sui regiminis oneri renuntiare minimè poterit: quod si Episcopo subiectus sit, cum ejusdem permissione locum suum licito iure poterit relinquere. Et hoc generale est in præbendis, & cæteris minoribus beneficiis, ut apud eum fieri debeat renunciatio, ad quem pertinere dignoscitur confirmatio: ex quo apparere potest, quod resignatio facta laico, nullam juris obtinet firmitatem.

Papa potest renunciare Papatu, h. d.

DE Romano Pontifice quaesitum est, an, quia nullum habet superiorem in cuius manibus renunciare possit, Pontificatus ex causa cedere valeat? & super hoc Celestinus quintus hesitationis cujlibet volens occasionem amputare, & statuit & decrevit, Romanum Pontificem posse libere resignare.

Per procuratorem renunciari potest, & quatenus valeat renunciatio facta à procuratore revocato, h. d.

Potest h autem quis non solum per semetipsum resignare, verum etiam per procuratorem: quia si ad ce-

a Dec. nisi. §. verum. b Can. hoc nequaquam. 7. q. 1. c Ca. post translationem. §. ceterum. extr. eod. tit. de renunc. d Dec. post translationem. §. rursus. eod. tit. e Cap. si ubi gl. extr. eod. f Ca. quid in dubio. extr. eod. tit. g Ca. de renunciari. in 6. h Clem. uni. eod. tit.

& baptizatos sacro linire chrismate, & virgines Deo dicare, Presbyteris conceditur. Ecclesias vero erigere, consecrare, reconciliare, sacrum chrisma consecrare, Clericos ordinare, excommunicare, penitentes publice reconciliare, solis Episcopis reservatur.

DE IIS, QUI IN SACRIS SVNT CONSTITUTI. TITVLVS XXII.

In sacris constituti sunt Diaconi, & Subdiaconi: & Diaconi debent Episcopum custodire, sacerdotibus celebrantibus assistere, novum testamentum predicare: Eucharistiam vero praesente Episcopo vel Presbytero, populo erogare non possunt. h. d.

Sicut autem Episcopis Presbyteri, ita etiam utriusque debent obedientiam Diaconi: ad quos Episcopum praedicantem ab infidiis custodire pertinet, ne aut ipse quoquo modo laedatur, aut divina verba per detractores polluantur. Sacerdotibus quoque celebrantibus in omnibus assistent, Evangelium ad populum praedicabunt. Sed nec baptizare praesente Episcopo, aut Presbytero, nec Dominici corporis Eucharistiam populo erogare audent debent, nisi praedictis omnibus longius fortasse constitutis, necessitas ad id extrema eos compellat.

Primitiva Ecclesia non habuit Subdiaconos, & apud antiquos Subdiaconatus non reponitur inter sacros ordines: sed postea & in ordo inter sacros capus esse haberi: & Subdiaconus potest eligi in Episcopum. h. d.

Subdiaconos licet & Ecclesia primitiva legatur habuisse, tamen ordo apud antiquos inter sacros non annumeratur: paulatim tamen post aliquot temporum curricula coeptus est & subdiaconatus inter sacros ordines reponi, eisque ad similitudinem tam Presbyterorum, quam Diaconorum continentia fuit imperata, cumque a multis, an in Episcopum Subdiaconus eligi valeret, hauriretur, novissimè post Urbanum Innocentii processit constitutio, quae, ut is quoque in Episcopum libere eligi valeat, declaravit.

Circa qua veretur officium Subdiaconi. h. d.

Diaconum h igitur Subdiaconus subsequitur: ad quem calicem & patinam ad altare deferre pertinet, & levitis tradere, eisque ministrare. Vreolum quoque, & aquam, manile, & manutergium tenere, Episcopo, Presbyteris, & Levitis pro lavandis ante altare manibus aquam praebere.

Subdiaconus potest quis ordinari in decimo octavo anno, Diaconus in vigesimo, Presbyter in vigesimo quinto. h. d.

Sicut autem Subdiacono minus creditur, quam Diacono: & Diacono minus, quam Presbytero committitur: ita ad Subdiaconatum minor aetas, quam ad Diaconatum, & ad Diaconatum minor, quam ad presbyteratum suffragatur. Poterit igitur hodie quis, nisi aliud Canonum obstat impedimentum, decimo octavo natus anno ad primum sacrum ordinem, vigesimo ad secundum, ad Presbyteratum vigesimo quinto promoveri.

Proprie sacerdotes appellantur qui Eucharistiam conficiunt, improprie etiam Diaconus & Subdiaconus.

Diximus autem Diaconum & Subdiaconum non esse sacerdotes, proprietatem sermonis attendentes. Proprie enim sacerdos is est appellandus, cui sacrificium corporis & sanguinis Domini in altari conficitur.

a d. can. quatuor. dist. 61. & can. i. vers. ad Episcopum. 23. dist. 7. b Can. Diaconi septem. 4. ut regitur. dist. 93. & can. 19. c Can. i. vers. ad Diaconum. dist. 25. d Can. constat baptismi. de consecra. dist. 4. e c. a multis. extr. de atate & qual. f Can. i. dist. 28. g d. c. a multis. extr. de atate & qual. h Can. i. vers. ad Subdiaconum. dist. 25. i Clem. fin. de atate & qual. k Can. i. vers. sacerdos. dist. 21.

re permittitur. Ceterum & ipsi interdum sacerdotes appellantur, sed per abusionem. Vidimus haec de iis, qui in majoribus sunt ordinibus constituti: nunc videamus de iis, qui in Ecclesia Dei minoribus sunt ordinibus insigniti.

DE IIS, QUI SVNT IN MINORIBVS ORDINIBVS CONSTITUTI. TITVLVS XXIII.

Minore ordines sunt Acolythatus, exorcistatus, lectoratus, & ostiariatus. hoc dicit.

Vni igitur in Ecclesia alii minores ordines, qui sine sacramentali unctione, sola Episcopi benedictione, cum quadam vasorum vel indumentorum distributione, praestantur: ut sunt, Acolythus, Exorcista, Lector, Ostiarius. Acolythus a est is, ad quem praeparatio luminum, & qui cereum (a quo nomen quoque ducit) deferre debet, qui suggesta pro Eucharistia subdiaconis praeparat. Exorcista b is est, qui exorcismos memoriter retinere debet, manusque super energumenos & catechumenos in exorcizando imponere. Lector e autem is appellatur, qui lectiones debet pronuntiare, & ea, quae Prophetae vaticinati sunt, populis praedicare. Ad Ostiarium d pertinent claves Ecclesiae, ut claudat & aperiat templum Dei, & omnia quae sunt intus extraque, custodiat, fideles recipiat, excommunicatos & infideles provido iudicio repellat.

Psalmista est minor ordo, & potest conferri a solo presbytero. hoc dicit.

Et psalmista, id est, Cantor, qui absque scientia Episcopi e, presbytero solum iubente, officium suscipit cantandi: qui & ipse, licet apud antiquos dubitatum fuerit, inter minores ordines coeptus est annumerari f.

Constituti in majoribus ordinibus nullo pacto matrimonium contrahere possunt, sed constituti in minoribus possunt: sed si contrahant, privantur beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis. h. d.

Horum autem & sacrorum valde dispar est conditio: siquidem illis ita est continentia imperata g, ut nunquam ad matrimonium aspirare valeant: his autem, si ad superiores ordines proveli noluerint, matrimonium contrahere minime interdicitur: sed eo casu non solum ad sacros ordines, & Ecclesiasticas dignitates, & administrationes admittendi non sunt: sed etiam h beneficiis, quae nunquam forte habuerint, privandi erunt: nam nec ea sine pravo exemplo possunt & gravi scandalo retinere i: & tales bona Ecclesiastica dilapidare solent. Hucusque singulariter tam de majoribus ordinibus quam de minoribus breviter tractatum fuit: exponamus nunc aliqua, quae tam majorum ordinum, quam minorum, sunt communia.

COMMVNIA TAM MAIORVM, QVAM MINORVM ORDINVM. TITVLVS XXIV.

Memores debent Majoribus exhibere reverentiam, majores vero minoribus amorem & charitatem. h. d.

In primis admonendi sunt ii, qui minori sub ordine constituti sunt & officio, ut iis, qui aut ordine praecellunt, aut officio, reverentia & obedientiam k exhibeant, nec per temeritatem alter alterius partes sibi vindicent. Majores quoque meminerint, se majores esse, non dominos: & ob id inferioribus non tanquam subditis dominantur, sed

a Can. i. 4. ad acol. dist. 25. b d. can. i. 4. ad exorcistam. c d. can. i. 5. ad lectorem. d d. canon. i. 5. ad ostiarium. e can. psalmista. dist. 23. f gl. in vers. psalmista. can. i. 21. dist. & can. 7. vers. ad psalmist. 25. dist. 25. g dist. 26. & 32. per totum. h Can. i. c. quod ad. & ca. diversis. extr. de cler. conjug. i c. cum decorem. extr. de cleric. conjug. k Can. a subdiacono. dist. 27. gl. 2. c. ad aures. extr. de temp. ordin.

quasi clericos honorent, & diligant: & tales sint, qui non solum praesint, verum etiam profint.

Ordinatores debent instruere ordinandos in divinis. h. d.

Item sub gravis ultionis comminatione ex ordinatione generalis Concilii debent Episcopi promovendos in sacerdotes. per seiplos, vel alios idoneos viros super divinis officiis, Ecclesiasticisque sacramentis diligenter instruere, & informare. Sanctius enim (inquit) est paucos bonos, quam multos malos habere ministros: quia, si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam dilabentur.

Ordinationem praecedere debet diligens scrutinium. h. d.

Praecedat autem ordinationem diligens scrutinium, nec nisi qui tam verbo fidei, quam recte conversationis exemplo, Episcoporum vel populari testimonio probantur, ad ordines admittendi erunt. Ordinatus itaque accipiat secum divinæ legis peritos sacerdotes, & in Ecclesiasticis functionibus exercitatos, qui ordinandorum genus, patriam, ætatem, locum ubi ordinati sunt, si literas callent, si instructi in lege Dei, & ante omnia diligenter investigent, si fidem Catholicam diligenter teneant.

Examen debet praecedere callationem beneficiorum. h. d.

Quod & in beneficiorum collationibus observandum erit: qui enim beneficiis Ecclesiasticis praeficiendifuerint, a suo prius Archidiacono examinari debent, & per ipsum postmodum Episcopo praesentari.

Tam simoniae ordinatus, quam ordinans, sunt puniendi. h. d.

Ipsi vero quibus talis cura committitur, cavere debent, ne ad cuiusquam gratiam, aut cuiuscunque muneris cupiditate illecti, a vero deviant, ut indignum, & minus idoneum, aut non examinatum ad sacros gradus suscipiendos Episcopo praesentent. Quod si aliter fecerint, & qui indignè accesserint, ab altari removebitur, & qui donum Sancti Spiritus vendere conati sunt, coram Deo jam condemnati, Ecclesiastica dignitate carebunt.

Quæ tempora in ordinationibus servari debent. h. d.

Igitur & per tres continuos dies diligenter examinentur, & demum sabbatho, qui probati sunt, Episcopo praesententur: Qui tamen secundum diversitatem ordinum, & temporis quoque, servabit diversitatem: non enim omnes ordines quibilibet temporibus conferri possunt: nam Dominicis & aliis festivis diebus unum, aut duos ad minores licet promovere, sed ad Subdiaconatum, nisi in quatuor temporibus, & una & altera statuta die, nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos ordinare, nec alicujus loci contraria est admittenda consuetudo. Quod si forte secus factum fuerit, ordinans quidem potestatem privandus est ordinandi: & ordinatus cum charactere & minime dubitetur recepisse, poenitentiam tantum prævia in susceptis ordinibus ministris sustinendus erit.

Nec uno, nec duobus diebus continuato jejunio duo sacri ordines conferri possunt. h. d.

Sed nec uno die, nec duobus continuato jejunio ad duos quis potest sacros ordines promovere, arbitrariè ordinanti suspensionis imminente poena.

Minores ordines omnes simul conferri possunt. h. d.

Diversum m statuitur de minoribus, qui omnes vel unica die conferri possunt.

Cum promotus per saltum, potest, prætermissis ordinibus repetito, dispensari. hoc dicit.

a Canon. tales. distincti. 23. b Extr. de scrutinio in ord. sacren. c Canon. 2. & canon. Episcopi. distincti. 24. d Canon. quando Episcopus. d. distincti. 24. e Canon. ad hoc nos. vers. & hoc idem. ex de offic. Archid. f Canon. quando Episcopus. §. ipsi autem. distincti. 24. g d. canon. quando Episcopus. §. igitur. h Ca. 1. 2. & 3. extr. de temp. ordin. i C. dilectus filius. extr. de temp. ordin. & Ca. pen. eod. titul. l Ca. literas. extra. de temp. ordin. m De iud. eod. de temp. ordin.

Per a saltum vero si promotus fuerit quis solentur ordine prætermissis repetito, ex misericordia ministrare permittendus erit.

Promotus ad sacros ordines fortivè contra prohibitionem prædictam non potest fieri sacerdos, nisi prius fuerit monasterium ingressus: si tunc non contra prohibitionem, quia tunc potest Episcopus prætermissis dispensare, & qui non ordinatus se misit ad divinum, nunquam poterit ordinari. h. d.

Quod si b fortivè ad sacros ordines quis irrepleat, dispiciendum erit, an prælati sub anathemate processerint interminatio: tunc enim nulla ratione ad sacerdotalem poterit ordinem promoveri, nisi regulariter suscepto laudabilem aliquandiu duxerit vitam, quam secum misericorditer dispensari poterit: alioquin nulla præcedente inhibitione, condigna satisfactione imposita, pro suo arbitrio cum illo poterit Episcopus dispensare. Quod si is, qui nullum adhuc penitus auxilium obtinuit, & divinum aliquod officium exercuerit, & ab Ecclesia erit abiiciendus, & nunquam ordinandus.

Qui nondum baptizatus ordinatus est, debet baptizari, & rursus ordinari. h. d.

De eo qui non baptizatus ordines suscepit, valde dubitatum est: de quo post multam tandem discussionem obtentum & constitutum fuit, ut baptizatus iterum ordinetur: & merito: cum enim baptismus & omnium sacramentorum janua sit & fundamentum, & perardificari non potuit, ubi fundamentum defectum.

Sacros ordines tantum Episcopus conferri, maiores minores alii: & Episcopus qui loco, non dignitate renunciat, majores conferre potest: secus, si etiam dignitate, quia tunc, tam minores conferri. h. d.

Illud postremò omittendum non est, quod inter minores & sacros ordines illa est differentia, quia majores ab Episcopis, minores vero etiam ab aliis quandoque conferuntur. Vnde de eo quæsitum est, qui Episcopus renunciasset, an & quales ordines conferre possit in qua specie obtinuit distinctio, ut si quidem loco tantum quis renunciasset, eos quos ante renunciationem potest, rogatus conferre possit. Quod si non solum loco, sed etiam dignitate renunciasset, minores tantum quæsitum recipere, & in illis deservire, & ad majores, si oportuerit idoneus, poterit promoveri. Sane si ab eodem sacros ordines scienter quis receperit, quia indignum sacri officii non habebit executionem: ubi a nemine non licet (nisi crassa & supina fuerit ignorantia, & licentia præfata dispensare poterit.

QUI PROMOVERI NON POSSUNT. TITVLVS III.

Tenent quatuor causas sive respectum, qui prohibentur hominibus ordinari. h. d.

Quoniam vero præcavere debet, quod vel iniuriari, vel vituperari potest: scicendum est, quoddam esse qui non sunt ad Ecclesiasticos ordines admittendi, quod fieri contingit quatuor ex causis: non enim quis promovetur impeditur ratione subjectionis aut ratione delicti jam patrati, aut suspitione futuri lapsus, aut ob corporis lesionem.

Servus & libertus mox possunt ordinari, & servus ordinatus servente domino sit ex hoc liber & ingenuus. h. d.

Ratione subjectionis & promovetur impediuntur servi: eos enim, nisi a dominis libertatem consecuti fuerint, nullo debet ordine Episcopus insigniri: libertatem esse debet, qui divinx aggregandus est militia. Quod propter non solum servi, sed nec qui retento obsequio

a Ca. dist. 52. & c. uni. de cleric. per salt. prom. b Cap. 1. & seq. extr. de eo qui sur. ordin. suscep. c Cap. 1. & seq. extr. de cler. non ord. ministran. d Canon. 1. extr. de Presbyter. non baptiz. e Gloss. 2. d. c. 1. f Ca. extr. de ord. ab Episc. g Ca. 1. & seq. extr. de servis non ord.

manuiffi sunt, cum adhuc feruitutem quamdam feruire videantur, sunt ad clericatus ordinem promovendi: quod si contra factu fuerit, tam ordinantis, quam ejus qui facit practinctus est cingulo. Canonice poenis coercenda est audacia. Si tamen fervus sciente domino fuerit ordinatus, ex hoc liber erit & ingenuus.

Manuiffus ab Ecclesia, ut eodem servat in divinis, non potest se transferre ad aliam Ecclesiam: secus si simpliciter fuerit manuiffus. h. d.

Quod si a quis Ecclesie servili conditione obnoxius, ab eadem manumittatur, ut insignitus ordine clericali in ea perpetuo serviat in divinis, liber factus & ordinatus, ad aliam se transferre non poterit: sed si absolute manuiffus fuerit, ad aliam transfundi non erit licentia deneganda.

Monachi non ordinantur, nisi de licentia Abbatis.

Monachi b quoque, nisi de sui fuerint Abbatis voluntate prepositi, ad ecclesiastica non sunt officia promovendi.

Licentia concessa a superiore religioso, ut possit consentire provissim de se facta, non valet. h. d.

Strictius c adhuc agitur cum religiosis, non solum circa ordines, sed etiam circa electionem, vel provisionem quamlibet: si cui enim a superiore suo licentia concedatur, ut electioni, vel provisioni, si quam de ipso fieri contigerit, suam accommodare possit consensum, quia ambitionis vitio viam parat talis licentia, nullius firmitatis existet.

Non potest quis ab extraneo Episcopo ordinari, nisi de licentia sui ordinari: quam concedere poterit etiam vicarius & capitulum, si sedes vacet, vel qui administrat. h. d.

Pari d ratione constitutum est, ne quis aliena diocesis virum prater proprii superioris licentiam ordinare audeat: quam tamen Episcopo in remotis agente, dare poterit ipsius in spiritualibus Vicarius generalis, vel se de vacante Capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere.

Itali Episcopi non debent ordinare Ultramontanum, nisi de licentia Pape, vel sui ordinari. h. d.

Et hoc quidem non solum obtinet Italis ordinari flagitantibus, verum etiam exteris. Etenim illos nullus Italicus Episcopus ordinare debet, nisi vel a summo Pontifice speciale habeat licentiam: vel ab Episcopo, de cujus diocesi traxerit originem ordinandus, vel in cujus diocesi beneficiatus existit, per ejus patentes literas causam rationabilem continentes, quare ipsum noluit vel nequeat ordinare: & ii qui contraverint, censuris canonicis coequentur, prout latius ex Clementis IV. constitutione apparet.

Homicida voluntarius non potest promoveri, & promotus est deponendus: secus de necessario. h. d.

Parrari delicti ratione qui ordinari prohibetur, ut cum homicidium, aut aliud capitale crimen f factu, aut precepto, aut consilio perpetraverit: & per surreptionem promotus, deiciendus erit, dicente Domino, Si quis per industriam g. aut per insidias hominem occiderit, ab altari meo evellet eum. De eo itaque homicida intelligendum est, qui voluntate committit homicidium. Ceterum si qui necessitate maxima arctati, effugere nullo pacto valentes, homicidium admiserint, nullam ex hoc irregularitatem incurrunt.

Fortuitum homicidium commissum, dum datur opera res illicita, impedit quem promovendi. h. d.

Quod si neque voluntarium fuerit, neque necessarium, sed fortuitum, distinguendum est, num is

a C. de libertatis. extr. de ser. non ordin. b canon. 1. dist. 30. c. ad aures. extr. de temp. ordin. c. ele. si. de elect. d. e. 2. & seq. de tem. ord. in 6. e. cap. 1. de temp. ordin. in 6. f. can. si quis ordinum. so. di. & per totum. & extr. de homicid. g. c. 1. extr. de homicid.

cujus occasione perpetratum fuerit, illicita rei daret operam, an licite. Si illicita rei a dans operam, ut puta, vetito ludo incumbens, casu homicidium perpetraverit, vel bello etiam contra infideles sese immiscens, volens Christiani nominis hostem interfecerit, nec b ad sacros ordines promovendus est, & promotus non solum ad superiores ascendere prohibendus est, verum etiam in suo ministrare: plane c ex dispensatione in inferiore ministrare sustinendus erit.

Si dans operam rei licite, ex negligentia homicidium commissum, irregularitatem incurrit: secus, si non ex negligentia, sed mero casu. h. d.

Sed d & si licite rei opera dabatur, nec tamen debet tam quis operi suo adhibuit diligentiam, ex quo homicidium sequutum est, ab omni ministerio altaris excludendus erit: quod in eo responsum est, qui puerum e intuitu disciplina ita percussit, ut ex percussione exspiraverit, vel ex ea in aliam infirmitatem incidit, ex qua compertum fuit exspirasse. Preceptoris enim nimia favitia culpae assignatur. Diversum statuitur, si nulla culpa subsit: ut in eo accidit, quo campanas f. pulsante, ut signo dato conveniret populus ad divina, tintinabulum, cadens, ita subiectum puerum percussit, ut ex vulnere decesserit: nam cum is culpae penitus expers fuerit, nullam incurrisse noscitur irregularitatem, etiam si de homicidio veniam postularerit. Bonarum enim mentium est ibi etiam culpas agnoscere, ubi culpa non est.

Infantes, furiosi, dormientes ex commissio homicidio non incurrun irregularitatem. h. d.

Idem g constitutum est de infantibus, furiosis, & de dormientibus, qui si hominem mutilent, vel occidant, nullam ex hoc irregularitatem contrahunt.

Clerici facientes querelam de suis malefactoribus, non fiunt irregulares, etiam si Iudex mortem illi inferat. h. d.

Idem & de clericis h qui de injuriis sibi illatis apud Iudicem conqueuntur, protestantes quod ad vindictam, seu sanguinis poenam non intendunt. Nam si Iudex iustitia exigente mortem delinquentibus inferat, accusatoribus imputari non debet: alioqui si propter hujusmodi metum, quia scilicet Iudex ad poenam sanguinis posset procedere, si conqueiri non auderent, daretur plerisque materia trucidandi eos, & ipsorum bona passim invadendi.

Publice poenitentes non possunt promoveri, possunt tamen ex necessitate deputari in aliquo minorum ordinum. h. d.

Poenitentes i quoque tam ad sacros ordines, quam etiam infimos promoveri non debent: quod utique non de omni poenitente intelligendum est, sed de eo tantum, quem publice ac solenniter poenituit: quae poenitentia semel tantum in ecclesia conceditur k. Placuit tamen Toletano Concilio l, si necessitas aut usus exegerit, inter offitios, vel lectores hujusmodi poenitentes posse collocari.

Qui exerceverunt officia secularia, si honeste sunt, post reddita ratiocinia possunt ordinari: secus est de usurariis. h. d.

Is m illi similes sunt, qui negotiis & officiis secularibus serviunt: quorum tamen vita si post deposita onera, & reddita ratiocinia deprehensa fuerit inculpata, omnibus possunt muneribus honestari. Quod si quis usuras n, dum negotiaretur, exercuisse compertus fuerit, non solum ordinandus non est, verum etiam ordina-

a Ca. continebatur. extr. de homicid. b can. clericum quis. & canon. seq. dist. 30. c. d. ca. continebatur. in fin. d. c. continebatur. extr. de homicid. e. can. Presbyterum, extr. de homicid. f. c. Joannes sacerdos. d. tit. de homicid. g. Clem. 1. de homicid. h. ca. 2. de homicid. in 6. i. canon. canones apud. dist. 30. k. can. si quis post. h. potest. d. dist. 30. l. can. placuit. d. dist. 30. m. c. uni. extr. de obligation. ad ration. ordin. vel non. n. canon. 2. dist. 33.

us deponendus a. Mens enim avida, nec abstinere novit
vetitis, nec gaudere concessis. b

Simoniaci, seditionis, & injuriarum ultores ordinari non possunt. h. d.

Idem statuentium est de eo, qui quasi dona Dei emptu-
rus, pecuniam ad imitationem Simonis e obtulerit.
Idem & de seditionis d, & his qui propriam injuria-
rum pertinaces fuerint ultores.

*Fur occultus potest post restitutionem & penitentiam ad sacros
ordines promoveri. h. d.*

De fure, an ad sacros ordines promoveri possit, quæri
potest: & si quidem sponte furtum confessus, damnū
passo satisfecerit, & penitentiam peregerit, si alioqui ido-
neus fuerit, nec super furto manifesta resperlus sit infam-
ia, ad sacros ordines proculdubio promoveri poterit.

*Baptizatus in agnitudine non debet ordinare regulariter, & re-
baptizatus nunquam ordinatur. h. d.*

Sed etiam nullum quis delictum perpetrasse deprehen-
datur, quod illum à sacris excludere valeat ministere-
riis, adhuc tamen si vel de fide ejus, vel continentia su-
spicio sit, promovendus non erit. Ut ecce, si quis in agri-
tudine f constitutus, baptizatus fuerit, quia fides ejus
non ex voluntate, sed necessitate videtur esse, Presbyter
ordinari non debet: nisi forte postea ipsius studium & fi-
des emicuerit, aut hominum caritas hoc exegerit. Scien-
ter autem rebaptizatus g, ut ad clericatus gradum pro-
moveantur, permittendum non erit.

*Filii Presbyterorum non possunt ordinari, nisi fuerint regulares vel
monachi, vel nisi sint nati ex legitimo matrimonio, vel sint valde
morati. h. d.*

Presbyterorum h quoque filii à sacris ministeriis arcen-
di sunt, nisi aut monachi fiant, vel in congregatione
Canonica regulariter viventes, religiose probati fuerint
conversari. Sed hoc i de iis intelligere nos oportet, ad
quos adulterio patris paternæ flagitia hæreditaria succe-
ssione descendunt: unde si vel ex legitimo nati sunt matri-
monio k, vel morum honestas eos commendabiles fecerit
exemplis & autoritatibus non solum sacerdotes fieri
possunt, sed etiam summi sacerdotes.

*Bigamus, & qui uxorem duxit viduam, ejusdem, vel meretricem,
ordinari non possunt. h. d.*

Item l repellendi sunt bigamus, & qui viduam, vel
ejusdem, vel meretricem, vel ancillam uxorem duxerit.
Vidua est, cujus cognita maritus mortuus est. Unde m is
qui ab alio quidem ductam, sed minime cognitam duxit
uxorem, propter hoc impediti non debet, quin possit ad
sacerdotium promoveri, cum neuter carnem suam divi-
serit in plures. Ejecta est, quæ vivente marito ejicitur. Me-
retrix, quæ multorum libidini patet, & cujus turpitudine
publicè venalis est. Quod non de iis intelligendum est,
qui tales adhuc uxores retineant (nam in iis alia ratio est:
quia scilicet conjugati non possunt in sacris esse constitu-
ti) sed de iis quorum uxores defunctæ sunt.

*Bigamus est, qui duas duxit uxores, & qui secundas nuptias
tantum de facto contraxit, reputatur bigamus. Item, si cum vi-
dua de facto contraxit. h. d.*

Et autem bigamus n, qui duas habuit uxores, sive
baptizatus ambas, sive etiam ante baptismum, alte-
ram. Si o quis tamen laicus primam duxerit, in sacris
constitutus alteram, an sit inter bigamos reputandus,
hæsitatum est. Ex facto autem responsum est, hunc qui-
dem nec bigamum esse, nec maritum viduæ: quia tamen,

a Can. si quis clericorum. dist. 47. b Ca. virum. in fi. dist. 47.
c Ca. 2. in fi. dist. 33. & i. q. 1. per totum. d Ca. seditionarios. dist. 46.
e Ca. ex iustoru. extr. de iust. f Ca. 1. & seq. dist. 57. g Ca. con-
firmandum est. in fi. dist. 50. h Ca. 1. dist. 56. & ca. 1. extr. de fil.
presby. i d. can. 1. s. sed hoc. dist. 56. k Ca. ad hac. extr. de fi-
liis presb. l Ca. penitentibus. & seq. & ca. si qui viduam. dist. 33.
cap. 1. & 3. per totum tit. ex. de bigam. m Ca. debitum. extr. de
bigam. in fi. n glo. pen. ca. pe. dist. 26. o Ca. nuper. & c.
ff. extr. de bigam.

quantum in ipso fuit, secundas nuptias contraxit, & vi-
duam duxit, tanquam de bigamo fore constitutum.

*Fornicatus cum pluribus concubinis, non incurret irregula-
rem bigamæ. h. d.*

Aliud juris est de concubinis a, quas si plures qui
habuerit, irregularitatem bigamæ non incurret, sed
cum eo tanquam simpliciter fornicatus sit, quod erro-
nem sacerdotalis officii, dispensari poterit.

Corporis vitiatum, nisi modica sit laeso, ordinari non potest. h. d.
Cavenda sunt autem iis, qui Ecclesiasticis maxime
di sunt officiis, non solum animi, verum etiam cor-
poris vitia. Unde aliqua parte b lxi ad sacerdotium
ascendere non valent. Hoc tamen tunc obtinet, cum
videns & notabilis est lætio: caterum, si modica sit,
ut puta qui exiguum partem digiti, vel unguem nolentes
amiserint, ita ut sine scandalo possint celebrare, à licen-
tia repellendi non erunt.

*Absiste ex necessitate promoveri possunt: scilicet, si ex vulnera-
te. h. d.*

Idem juris est d de eo, cui vel vi, vel in canibus, vel
de medicorum consilio metu imminentis periculi ve-
rilia fuerint amputata: quod si volentes, & carnaliter
repugnare fortè cupientes, seipsos absciderint, quia in
homicida sunt, ad clerum pervenire non possunt. c. Cor-
pore enim vitiatum, non casu, sed propria voluntate
intelligendi f: & sicut in illis veniam casus impedit
vindictam in iis voluntas postulat.

*Oculo privatus indistinctè promoveri non potest, si ex vulnera-
tione: scilicet si postea talis privatio contingat.*

Hæc autem distinctio non in omnibus membris
locum vendicat. Cui enim oculum g abscidit
casus, licet voluntas desit, sacerdotium tamen consecrari
potest. Caterum si sacerdoti in ordine constituto tale
quid acciderit, quod olim integer accepit, non admittit.

*Olim furiosus, vel aliter vexatus, non potest ordinari. Cui
qui aliquando fuerint demoniaci, non possunt ad ultimum gradum
promoveri. h. d.*

Is h quoque qui in furorem aliquando versus infans
aut quolibet modo vexationis incurtus fuerit, non
quod prope furorem accidit, in scena luserit, vel ab illo
ne diabolica vexatus fuerit, ordinari non potest. Glo-
tici etiam i, qui in adolescentia à demonibus cog-
scuntur obsessi, ad superiorem gradum ascendere non
possunt.

DE PRÆBENDIS, ET ALIIS
BENEFICIIS
TITVLVS XIII

Connata & dependentia sunt simul tractanda.

Post hæc videamus de præbendis, villarum conce-
ssione: quæ pars iuris extra propolitam quidem
materiam fortasse videri poterit: loquimur enim
in præsentem de iure personarum. Sed cum supra de di-
gnitatibus Ecclesiasticis, quibus præbendæ videantur an-
nexæ locuti fuerimus, non sine causa, sequenti loco po-
est hæc lurs materia tractari.

Qui in altari laborat, de altari debet & vivere.

Præbendæ nihil est aliud, quam ius percipiendi pro-
ventus Ecclesiasticos, tanquam uni de collegio con-
petens, & ex canonica procedens. Cuiusmodi ut lex
vina præcipit k, qui altari servit, de altari debet &
vivere: dignum est, ut qui divinis ascribuntur obsequiis
Ecclesiæ substantentur stipendiis. Et ideo institutum
olim fuerat l, ut ordinationes eorum, qui sine certo titulo

a Cpe. ext. de biga. b dist. 33. in sum. & per totum. c Ca.
& si ext. de corpore vit. d Can. si quis à medicina. cum dicitur
seq. dist. 33. c. 3. & c. ext. de corp. vitiat. e Can. si quis abscidit
d. dist. 57. f Can. penitentibus. c. corp. d. dist. 33. g Ca. si de. de
h Ca. 2. & 3. dist. 33. i Can. clericus. d. dist. 33. k Ca. cum. de
ordinam. ext. cod. tit. l Can. 1. dist. 74.

ordinati esse, in injuriam ordinationum inanes essent. Paulatim tamen benignius agi coeptum. Constitutum est. a ut si Episcopus aliquem sine certo titulo, unde vitæ necessaria percipiat, ordinaverit, tamdiu ipse aut ejus successor, ordinatio necessaria subministret, donec ei in aliqua Ecclesia convenientia clericalis militia stipendiâ assignentur.

Mandatum suscipiens de ordinibus conferendum certis personis, non tenetur easdem providere de beneficio, sed mandatum: scilicet, si sit mandatum generale, vel ordinandi licentiam concedens.

Quod si Episcopus b mandato alterius in aliena diocesi ordines celebret, distinguendum est, an de certis personis mandatum susceperit, an generale & expresso nomine. Primo enim casu mandans, secundo mandatum suscipiens, inopi ordinato vitæ tenebitur necessaria ministrare. Eis autem quibus à diocessano datur licentia, ut à quo voluerint Episcopo, ad sacros ordines promoveri possint, ad præmissa non qui ordinant, sed qui licentiam tradant, obligantur: nisi e tamen ordinatus de paterna hereditate vitæ possit habere subsidium.

Præbendæ conceduntur per collationem, & per institutionem, & singulis rebus singulis sunt imponenda nomina. h. d.

Conceduntur autem præbendæ vel beneficia duobus modis: per collationem, & per institutionem. Collatio d est libera quædam præbendæ concessio. Institutio est præbendalis juris ad præsentationem patroni facta translatio: quæ licet & ipsa collatio possit appellari, commodius tamen est in præfenti singulas causas singulis appellationibus distingui.

DE COLLATIONIBVS. TITVLVS XXVII.

Ex tribus capitibus conferuntur præbendæ, & ordinarius collationem facit lex vel consuetudo. h. d.

Conferuntur autem præbendæ vel beneficia aut ab ordinario, aut ex mandato legati sedis Apostolicæ, aut Pontificis rescripto. Ordinarius collatoris est, quem aut consuetudo approbavit, aut iuris designavit autoritas: ut, Episcopus, Capitulum.

Si Episcopus & capitulum habeant potestatem conferendi conjunctam, non potest unus sine altero, nisi in uno subsit impedimentum, conferre: & si Episcopus potest conferre, tamen de consilio capituli, etiam quod sit impeditum, capitulum non potest se in collatione intrinsece, nisi Episcopus sit negligens in removendo impedimentum: & mortuus vel absente eo, cuius consilio interveniente est conferendum, non est ob id differenda collatio. h. d.

Quam conferendi potestatem Episcopus & capitulum interdum habent communiter, interdum disjunctim: si communiter e, alter sine altero illam exercere non potest, nisi vel mortis, vel suspensionis, vel majoris executionis impedimentum in altero adesse contigerit.

Cum s vero ad solum Episcopum cum consilio sui capituli, vel ad solum capitulum collatio, eo defuncto, vel suspensio, nisi Episcopus in petenda relaxatione suspensionis sit in mora, capitulum se non potest intrinsece. Vbi vero g collatio ad aliquem cum consilio Episcopi pertinet, si quid illi humanitus contigerit, non erit ob hoc vacantis beneficii collatio differenda. Idem juris est Episcopo adeo in remotis agente, ut brevi non possit illius haberi presentia: quia in petendi vel expectandi mora vacantis beneficio posset imminere periculum.

Si Ecclesiæ erit vacans per sex menses, ad capitulum beneficium devolvitur. h. d.

Adem ratione, ubi ad solum Episcopum spectat collatio, si per sex menses h conferre distulerit, ad capitulum devolvitur. Ex contrario, si ad solum capitu

a Ca. Episcopus, extr. eod. tit. b C. si Episcopus, eod. tit. in 6. c C. Episcopus, in fi. extr. eod. tit. d C. de reg. jur. in 6. e Ca. 1. in prin. ne sede vacan. in 6. f d. ca. 1. s. cum verò. g d. ca. 1. s. ubi verò. h Ca. 2. in fi. extr. de concess. præb.

lum pertinuerit, & infra præscriptum terminum hoc non fecerit, Episcopus cum religiosorum virorum consilio exequetur: quod si omnes forte neglexerint, Metropolitanus absque contradictione disponit.

Regularibus prælatu non consentibus intra sex menses, sit devolutio ad ordinarium. h. d.

Idem statuitur in regularibus prælatu: si enim quævis beneficia ad illorum dispositionem spectantia intra constitutum tempus conferre negligant, locorum diocessani in non exemptis propria, in exemptis vero Apostolica auctoritate eorundem negligentiam juxta præscriptum in Vienenfi consilio modum supplebunt.

Tempus devolutionis curis solum non impeditis, & à die vacationis. h. d.

Tempus autem sex mensium, nec currit legitime impeditis, & à die vacationis, non à tempore vacationis erit computandum.

Devolutio non habet locum in Ecclesia non numerata, vel quando dignitas est suppressa. h. d.

Hæc a demum obtinet, si in Ecclesia erat distinctio præbendarum, & certus Canonicorum numerus. Caterum, si neque distinctæ præbendæ, nec certus sit Canonicorum numerus, Lateranensi concilio de beneficiis ultra sex menses vacantibus locus non erit. Idem etiam obtinet, si per capitulum vacans dignitas legitime fuerit sublata.

Sede vacante capitulum non fungitur vice Episcopi in conferendo: & cessante causa, cessat & effectus. h. d.

Inter autem ob negligentiam Episcopi, conferendi potestas ad capitulum devolvatur, sede tamen vacante b in collationibus præbendarum Episcopi vice non fungitur: cum eo casu nullius superioris possit argui negligentia.

Circa collationem factam post devolutionem, dispensari potest. h. d.

Is e quoque, qui nimium cessando conferendi ius amiserit, si post ius collationis devolutum, nihilominus viris idoneis de beneficio providere voluerit, quamquam ob temporis lapsum collatio mero jure non teneat, ex dispensatione tamen & benignitate tolerari poterit.

Legati missi, vel nati vigore sua legationis, non conferunt nisi sibi specialiter concedatur: secus est in legatis de latere qui conferunt, & sine mandato speciali, etiam invito patrono Ecclesiastico. h. d.

Ex d legationis quoque munere conferendi competit facultas, quod tamen non indistincte obtinet, nam si ve missi fuerint, si ve suarum prætextu Ecclesiarum aliqui legationis sibi vendicant auctoritatem, ex ipsa legatione nullam habent conferendi potestatem, nisi hoc alicui specialiter indultum fuerit. His autem quos Rom. Pontificis latus & comitatus illustrat, legatione fungentibus sine specialiter concessione, etiam Ecclesiastico patrono invito, conferendi facultas competit. Sicut enim honoris prærogativa lætantur, sic eos auctoritate fungi congruit ampliori.

Legatus de latere non confert cathedralis Ecclesiæ, nec regulares, nec dignitates post Pontificalem majores, nec potest eodem tempore in eadem Ecclesia plures reservationes facere. h. d.

Sed tamen nec cathedrales e, nec regulares, aut collegiatas Ecclesias, nec Ecclesiarum cathedralium dignitates ad quas per electionem promoti primum possunt Episcopum obtinere locum, veluti Archidiaconatum, suæ dispensationi aut provisioni reservare possunt. Nec plures beneficiorum reservationes eodem tempore, in eadem cathedrali vel collegiata Ecclesia, vel ad ejusdem collationem pertinentium faciet.

Reservationes legatorum exprans finita legatione. h. d.

Illæ quoque, quas jure fecerint, dummodo ad beneficiorum jam vacantium collationem non sit processum,

a Ca. ex parte, extr. de concess. præb. b C. 1. extra, ne sede vacante. c C. literas, extr. de suppl. negl. præb. d C. 1. de off. legat. in 6. e C. de liberatione, de off. leg. in 6.

eo ipso, quod illorum finitur legato, penitus evanescent, nec executores dati amplius ea conferre poterunt.

Taciturnitas habiti beneficii invalidat provisionem legati non ordinarii. h. d.

Sed a nec aliter beneficium obtinenti ab Apostolica sedis legato facta collatio valet, quam si de eo, quod tunc provisus obtinet, mentio facta sit specialis, licet id in aliorum ordinariorum collationibus minimè requiratur.

Licet ante acceptionem beneficii quis nullum habeat in eo jus, tamen collator de eo alteri, primo non consentiente, providere non potest: potest tamen primo pro viso praesigi terminus ad acceptandum, quo lapsi poterit beneficium alteri conferri, nisi primus etiam lapsi termino acceptaverit. h. d.

Illud autem tam in ordinario, quam etiam in legato statutum est, quod si cui beneficium contulerint, licet is b, donec collationem ratam non habuerit, nullum jus in eo acquisiverit, in persona tamen alterius, primo non consentiente, de beneficio non libero ab ipsis facta provisio non subsistit: planè notificata collatione, & ad consentiendum termino competenti praestito, si primus non consenserit, eo lapsi beneficium liberè, cui viderint expedire, conferre poterunt. Antequam tamen ipsum alii contulerint, non obstante lapsu termini sui primus collationi poterit accommodare consensum.

Per rescriptum Apostolicum praebenda confertur pure, an diem, & sub conditione: & pura collatio est, cum alicui simpliciter de beneficio providetur. h. d.

Per rescriptum Apostolicum mandatur fieri collatio, aut pure, aut sub die, aut sub conditione. Pure, ut cum mandatur simpliciter, ut alicui de beneficio, aut praebenda provideatur.

Collatio Apostolica in diem facta, accedente decreto irritante, ligat manus ordinarii. h. d.

Des adiecit collationi, ut cum praebenda confertur, quam quis intra mensem c, aut alio tempore a vacationis notitia duxerit acceptandam: quo casu, cum temporis appositio favorem asserat impetranti, si decretum irritans fuerit appositum, collatio per ordinarium alteri facta, intra praefixum tempus nullius obtinebit roboris firmitatis. Decreti enim appositio, reservatio, executoris in prohibito, & lis mota, beneficium affectum reddunt.

Publicè notum, praesignitur notum etiam privatu. h. d.

Interpretatur autem quem praedicta vacationis habendi notitia, ex quo ipsa vacatio in loco vel Ecclesia hujusmodi beneficii publicè nota erit. Imputet enim sibi, si hoc casu, quo de ipsius commodo agitur, id quod per se vel per alium scire potuerit, ignoraverit.

Collatio conditionalis, & concurrente decreto non impletis conditionibus, non ligat manus ordinarii. h. d.

Sub conditione mandatur fieri collatio, ut cum d ali cui, si per executoris inquisitionem repertus fuerit vitæ laudabilis, vel si consensus accesserit capituli, vel alia adiecta conditione, de beneficio provideri committitur: & eo casu etiam appositio irritante decreto, non impletis adhuc conditionibus vacans beneficium per ordinarium, aut per executores ad providendum de tali beneficio datum, liberè conferri poterit.

Obstat taciturnitas obtinenti beneficii, etiam modici, nisi provisio sit facta motu proprio. h. d.

Sed multum interest, motu proprio, an ad alterius petitionem de beneficio provideri mandetur: Si enim proprio motu, longè pinguius erit mandatum: nam etiam de beneficiis, quæ impetrans obtinet, nulla habita mentione, erit hujusmodi provisio valida, qualiacunque fuerint beneficia, & in numero quocunque qua habebat impetrans, cum sibi provisio facta fuerit.

a Canon. sin. de off. lega. in 6. b C. si tibi. de praebend. in 6. c. Clem. uni. & fr. de concess. praeb. d. d. Clem. uni. in princip. de concess. praeb.

Quod si ad petitionem gratia hujusmodi facta sit, quantumcumque modicum beneficium scienter vacetur, veluti surreptitia non valet.

Collatio facta motu proprio, pluribus beneficiis in eadem Ecclesia simul vacantibus, intelligitur facta de pinguiori: si beneficia sunt aequalia, ad eum spectat electio, cui gratia est concessa. Cetero vero facta ad petitionem alterius, ad minus beneficium referretur, si sint aequalia, eligi, qui alius conferat: & motu proprio non censetur gratia fieri, cum id exprimitur. h. d.

Item si pluribus a in aliqua Ecclesia vacantibus dignitatibus vel praebendis, Rom. Pontifex de hac vacatione incertus, dignitatem vel praebendam, si qua nulli debita in ipsa vacat Ecclesia, cuiquam motu proprio conferat, fiet interpretatio plenissima, & ad illam dignitatem seu praebendam erit habenda relatio, quæ inter illam majoris censetur esse valoris: quod si fortis æqualitas sint, ad eam, quam is, cui confertur, infra decem dies post habitam de dicta vacatione notitiam, duxerit eligendam: si verò ad petitionem alterius gratia hujusmodi facta fuerit, ad illam erit habenda relatio, quæ minoris valoris extitit: & si sit æqualitas, ad eam, quam is, ad open. psarum spectat collatio, infra dictum tempus elegenti postquam sibi hujusmodi gratia erit nota. Motu proprio tamen proprio tunc solum gratia fieri censetur, cum hoc expressè cautum fuerit.

Solus Papa tribuit jus in beneficiis vacantibus. h. d.

Sed si motu proprio, siue ad alterius petitionem per rescriptum Apostolicum fiat provisio, ceteris non praestat. Nam eum ex Lateranensi concilio minime beneficia Ecclesie tribui aut promitti non debent, nisi quæ vacant, Romanus Pontifex etiam in ipsa ius potest tribuere vacantibus.

Pontifex gradus quosdam circa potestatem conferendi inter ordinarium legatum & summum Pontificem. h. d.

Et ergo inter ordinarium Legatum, ac summum Pontificem circa collationis potestatem, quasi per gradus ascensus quidam. Nam ad Episcopum & omnium eisdem basilicarum, quæ in ejus territorio possideantur, collatio regulariter pertinet: vacantiam tamen praebendam suæ dispositioni reservare non potest, & longè minus in eadem alicuius tribuere. Legatus autem non modo vacantes intra suæ legationis terminos Ecclesias conferre, verum etiam vacaturas (suxta ea quæ supra dictum) reservare poterit, licet eidem in vacaturis alicuius tribuendi nulla sit facultas. At Apostolicus & ab eo minores donare, & vacaturas suæ provisioni reservare d. & in vacaturis ius tribuere potest, cum in ipso plenitudo retineat potestatem.

Si clericus, cum mandatur provideri de beneficiis vacantibus, negligat petere praebendam, non potest postea aliam petere, nisi fuerit in canonicum receptus. h. d.

Quo tamen casu summus Pontifex de vacatura praebenda alicui provideri mandat, si is, in cuius gratiam mandatum obreutum est, praebendam, quando vacat, negligenter omittit, non poterit postmodum preterea dicti mandati, nisi antea in canonicum fuerit receptus, aliam in ipsa Ecclesia vacaturam petere.

Habens expellatvram, potest acceptare beneficium vacantibus primum, vel secundum, vel alterius, ceterum tamen acceptus non potest. h. d.

Potest f tamen, cui certis super hoc executionibus deputatis ab Apostolica sede hujusmodi gratia concessa fuerit, non solum primam in genere vacantibus beneficium vel praebendam: verum etiam, si rationabilis causa subsit, secundum & ulterius acceptare: etiam tamen & expressum, priusquam vacet, acceptare non poterit, ne captandæ alienæ mortis occasio ex benignitate

a C. si plurib. de praeb. in 6. b C. si motu. in fin. de ill. in 6. c. Comes basilica. 16. q. 7. d. C. in gl. de praeb. in 6. e. 6. j. Clericus. de praeb. in 6. f. C. de captanda. de concess. praeb. in 6. g. r. d.

gratiarum sedis Apostolicæ tribuatur: quod si de certo acceptatio secuta fuerit, nullam obtinebit roboris firmitatem, ut Bonifac. constitutionis tenore latius continetur.

Rescripto Apostolico dispensatur super pluralitate beneficiorum, maxime circa literatas personas. h. d.

Inde a etiam licet beneficiatæ personæ de alio beneficio, nisi primò illud, quod obtinet, omninò dimittat, provideri non possit, nisi aut Cardinales sint, aut Regum filii: per tale tamen rescriptum, maxime circa literatas personas, super hac pluralitate dispensari poterit.

Ubi de prioritare beneficii pluribus collatis non constat, primò possessor, deinde major prerogativa præfertur. h. d.

Idem si a sede b Apostolica, aut legato, & ab ordinario eodè die idem beneficium conferatur, & quæ fuerit primò facta collatio, non appareat, nemine possidente, is erit cæteris præferendus, cujus conferens ampliore gaudet prerogativa. Hac e ratione & iis, qui in aliqua Ecclesia in Canonicos sunt recepti, debent in præbendarum affectione cæteris, sive legatorum, sive aliorum quorumcunque autoritate antea fuerint admissi, anteferrì.

Qui decano receptus auctoritate Apostolica, h. d.

Auctoritate a autè Apostolica receptus & is intelligitur, qui legati, vel alterius mandato, cui specialiter in ea re auctoritas Apostolica concessa fuerit, recipitur. Sed & si mandatum legati ratum habeat e Rom. Pontifex, atque id auctoritate sua muniat, ex eo receptus non legati, sed Apostolica intelligitur auctoritate receptus: atque ideo est in affectione præbendarum omnibus post eum receptis in Ecclesia dicta præferendus.

Expressio ejus quod tacite intelligitur, nihil operatur, nisi per aliam modum, quam quo tacite intelligitur facta expressio. h. d.

Aliud juris est, si iis, ad quos alias pertinet Canonicorum receptio, facultas concedatur ab Apostolico, ut alium recipiant in Canonicum ejusdem Ecclesiæ, ordinationibus forte certum numerum Canonicorum præfigentibus non obstantibus: hoc enim casu non Apostolica, sed recipientium censetur auctoritate receptus, nisi quòd cum auctoritate Apostolica recipiunt, in literis caveatur expressè. Quòd ad eos alias talis receptio non pertinebat, Apostolica dicitur auctoritate receptus. Alias verò, si litera impetratæ certum numerum Canonicorum nullam fecerint mentionem, quòd illarum occasione factum fuerit, nullam obtinebit firmitatem.

Papa non onerat aliquè plurè provisionibus, nisi id exprimat. h. d.

Illud etiam omnittendum non est, non solere Apostolicum eundem collatorem pluribus onerare provisionibus, nisi id velle se suis literis expressè fuerit complexus.

Mandati Apostolici fines sive diligenter custodiende, nec extenduntur, nisi ad casus expressè, etiam de consensu, & in præjudicium prævisi. h. d.

Sunt f autè Apostolici mandati fines diligenter custodiendi, ideoq; non debent ad casus alios, quàm expressos, extendi. Vnde cum injungitur, ut alicui de præbenda certi valoris provideatur, in præbenda minoris valoris, etiam impetrante volente, mandatum impleri non poterit.

Mandatum faciens mentionem de collatione, non potest trahi ad presentationem, vel institutionem. h. d.

Idem g observari oportet, si cui de beneficio, quòd ad alicuj collationem spectat, provideri mandatur: hoc n. casu de eo quòd ad ejusdem presentationem, vel institutionem pertinet, provideri minime poterit, nec etiam è converso.

Casus resignationis non includitur, nec verificatur in casu mortis. h. d.

Eodem spectat b, si quis ab Apostolica sede mandatum suscipiat, ut ab aliquo beneficii resignatione receptum

a C. de multi. ext. de præb. ext. Ioan. uni. co. ti. & ext. com. ex. crabilis. b C. si a sede. de præb. in 6. c C. h. qui. d. tit. in 6. d C. h. qui. de præb. in 6. e C. si eum super. d. tit. in 6. f Ca. cui de non sacerdotali. s. idem. de præb. in 6. g C. cum in illis. s. cum autem. de præb. in 6. h C. si scriptum. de res. in 6.

pta, idem beneficii alteri conferat. Si enim is, qui resignaturus erat, reb. eximatur humanis, mandato locus non erit, cum non per resignationem vacaverit, sed per mortem.

Casus futura vacationis non verificatur in casu nova creationis. h. d.

Idem obtinet, si litera Apostolicæ super conferendo beneficio proxime vacaturo fuerint impetratæ. Nam ad illud, quòd post illarum impetrationem fuerit creatum, non extenditur.

Appellatione beneficii non venit pensio. h. d.

Et a si quis literas super obtinendis beneficiis usque ad certam summam impetraverit, eidem non in pensione, sed in beneficiis Ecclesiasticis erit providendum, nisi de pensione in literis mentio habeatur.

Dispositio regulariter restringitur ad tempus præsens, & mentio potentia intelligitur de presenti. h. d.

Eodem etiam spectat, quòd si de conferendo b alicui beneficio ad Episcopi collationem spectante rescribatur, illud ei conferri non poterit, cujus collatio ex negligentia ipsius Episcopi ad ejusdem Capitulum devoluta fuit: quanquam ex contrario de eo cujus ad Episc. ex Capituli, vel alterius cujuscunq; sive ad sedem Apostolicam ex ipsius Episc. vel aliorum in hoc eadem succedenti negligentia collatio fuerit devoluta, hoc casu provideri poterit.

Mandatum Apostolicum restrictionem recipit ex persona prævisi. h. d.

Interdum tamen, licet mandatum generale sit, ex persona impetrantis recipit restrictionem: ut si cui e de præbenda proxime vacatura simpliciter provideri mandatur: nam si talis nondum in ea ætate existat, ut ad sacerdotium promoveri possit, sacerdotalis sibi præbenda conferri non poterit.

Ex loco sumitur rescripti interpretatio. h. d.

Ex loci quoq; expressione rescripti sumitur declaratio, & ideo d, quanquã sub nomine Ecclesiarum Civitatis, etiam Eccle. Cathed. comprehendatur, cum tamen alicui de beneficio mandatur in aliqua Ecclesiarum civitatis, vel dioc. provideri, ad Cathedralem Ecclesiam mandatum hujusmodi non extenditur: secus est, si in aliqua Ecclesiarum Provincia, provideri mandatur: tunc n. & Metropolitana, & cæteræ Cathedrales Ecclesie tali mandato includuntur.

Ordo scriptura declarat mandatum. h. d.

Ex ordine e quoque scriptura rescripti interpretatio sumitur, veluti cum Joanni de beneficio ad collationem suam vel Pauli pertinente, ut alicui provideat, mandatur. Nam si plura simul beneficia vacare contigerit ad utriusque collationem separatim spectantia, tunc ordo scriptura servandus est, & de illo beneficio providendum erit, quòd ad Joannem noscitur pertinere.

Cum mandatur provideri de beneficio spectante ad provisionem plurium, intelligitur conjunctim. h. d.

Si verò f de beneficio ad aliquorum collationem, vel presentationem spectante, non adjecto communiter vel divisim, provisio injungitur facienda, in beneficio quòd ad collationem vel presentationem alteriustantum pertinet, adimpleri non poterit.

Ex insertione cause alicuius interpretatio rescripti. h. d.

Item insertio cause declarat rescriptum: sicut accidit g cum clerico nullum beneficium obtinente, ob paupertatem per Episcopum de beneficio provideri mandatur. Nam si antequam ei provisum sit, beneficium fuerit affectus, cessante causa mandati, provideri sibi Episcopus in posterum non tenetur.

Ex simpliciter mandato de providendo, non potest providere obtinente aliud beneficium, nisi fuerit id expressum: quo casu solum viciniam & non curatum beneficium obtinente provideri poterit: & pluralis locutio restringitur ad duo. h. d.

a C. quamvis. de præb. in 6. b C. si de beneficio. de præb. in 6. c C. si cui. de præb. in 6. d C. quamvis. s. quanquam. d. tit. in 6. de præb. e C. mandato. de præb. in 6. f C. cum illis. s. de præb. in 6. g C. si pauper. de præb. in 6.

Nam & is, qui conceditur ut idoneo possit in sua vel aliena Ecclesia providere beneficium, aliud obtinenti providere non potest, nisi vel primo ille beneficium quod obtinet, omnino dimittat, vel in concessionem huiusmodi sit expressum, quod etiam beneficiatæ valeat providere personæ: quo casu unicuique duntaxat beneficium, atque illud non curatum obtinenti, provideri poterit. Sed si concessum fuerit, ut providere illi valeat, qui & alia beneficia noscitur obtinere, huiusmodi pluralitas debet solum ad duo beneficia non curata restringi.

Mandatam simplex de providendo, non extenditur ad beneficium curatum, vel electivum. h. d.

Ex natura quoque & beneficii qualitate Apostolicum Rescriptum restrictionem recipit: nam si de quibuscunque beneficiis provideri mandatam fuerit, de animarum cura mentione non habita, de iis providendum non erit, quibus huiusmodi cura noscitur imminere, illis quoque, pro quibus scribitur ut de personatibus & dignitatibus ad collationem, provisionem, præsentationem, vel dispositionem pertinentibus quorumcunque provideatur, de iis provideri non poterit, ad quos per electionem præficiendi assumuntur.

Gratia alieni concessa, ut providere possit personæ idoneis in certa Ecclesia, personis non expressis, non aspirat re integra, per obtinere concedentis: sicut si personæ essent expressæ. h. d.

Illa facta personarum expressione sit gratiosè concessa facultas, ut auctoritate Apostolica concedere possit, vel beneficia, quorum collatio est ad sedem Apostolicam legitime devoluta, conferre: huiusmodi concessio etiam re integra, per obitum concedentis non expirat: secus, si super provisione certa personæ faciendæ eidem sit data potestas, non obituam, sed eius, cui providerit, gratiam vel favorem. Illa enim expirat omnino, si concedens re integra moriatur.

Mandatarius, cuius non est electio industria, potest alteri mandare. h. d.

Illud etiam interest, Vtrum, cui ab Apostolica sede provisio de beneficio in certa Ecclesia, diocesi, vel provincia certa personæ faciendæ committatur, an de certa Ecclesia incertæ tamen personæ? Primo enim casu licet quis vias suas alteri committere poterit: secundo vero, cum in eligenda persona mandatarii electa videatur industria, provisionem sibi commissam alteri demandare non poterit, nisi forma commissionis id habeat, ut per se, vel per alium hoc expedire valeat.

Beneficia Ecclesiastica debent sine diminutione conferri. h. d.

Postremo illud sciendum est, tam Turonensi c. concilio cautum esse, ne præbendæ aliquam sectionem patiantur: quàm ex Lateranensi, ne quis conferens beneficium Ecclesiasticum, partem proventuum suis usibus retinere audeat, cum sine ulla debeat diminutione conferri.

DE INSTITUTIONIBVS, ET IVRE PATRONATUS. TITVLVS XXVIII.

Quando dicatur providere per Institutionem, quid sit ius patronatus, & quibus modis constituitur. h. d.

Accidit autem interdum, ut prælati liberam de vacantibus beneficiis disponendi facultatem non habeant: quod tunc evenit, cum ea vacare contigerit, in quibus aliquis ius obtinet patronatus: tunc enim strictè sumpto vocabulo, non conferre, sed instituere dicentur eos, quibus præsentante patrono providendum erit. Est igitur d. ius patronatus, potestas præsentandi instituendum ad beneficium vacans. Constituitur autem

a Cui. de præb. in 6. b C. si cui nulla. de præb. in 6. c C. maioribus. ext. de præb. d gl. i. can. p. i. mentu. 16. q. 7.

tale ius variis modis: veluti, Ecclesiæ edificatione, dotatione, & similibus.

Edificans rite, vel dotans, acquirit ius patronatus: & quibus debent committi, quem sequuntur incommoda. h. d.

A Edificatione acquiritur ius patronatus, cum quilibet Ecclesiam de consensu diocetani, juris ordine servato, construxit. Donatione acquiritur, ut cum is, qui non fundavit, Ecclesiæ pro dote certa bona assignavit. Sicut enim in carnali matrimonio ad onera sustinenda dotes assignari debet, ita etiam concedenda sunt Ecclesiæ, quæ ad luminaria, & ad custodiam, & ad stipendia custodum, & ad cætera sacrae domus necessaria sufficiunt. Institutum est igitur, ut quasi cuiusdam loco remunerationis ad præsentationem patronorum in fundatis vel dotatis Ecclesiis sacerdotes instituuntur, nullo professionis vel laici habitus discrimine.

Ecclesiasticus patronus habet ad præsentandum mensuratum quatuor. Ecclesiasticus non potest variare, laicus punit. h. d.

Sunt tamen inter Ecclesiasticos & laicos patronos, pluresque differentia. Nam a Ecclesiastico ad præsentandum sex mensium conceditur spatium, Laico quodvis tempus datur. Et videtur optima ratione induci, ut longius præfigatur tempus Ecclesiasticis, quippe & quibus semel facta præsentatione, amplius variare minime licet: quod in Laicis diversum statuitur.

Episcopus qui instituit secundo loco præsentatum, in parum potest providere etiam primo præsentato. h. d.

Ed si laicus, cui plures præsentandi tributa est facultas, primo Ioannem institutum offerat, secundo loco Paulum utrunque idoneum, Ordinarius autem secundo loco præsentatum instituat, videamus, an primo appellare valeat: & statum est, de secundo factam institutionem infringi non posse: Episcopum tamen qui primo loco præsentatum dolo reculavit admittere, recusat ut in competenti beneficio provideat, compellaturque ut in eo puniatur, in quo eum deliquisse constat.

Legatus de latere potest derogare iuri patronatus Ecclesiasticum, non laicorum. Ecclesiastico patrono reddenda ratio proventuum patronatus Ecclesiæ: sicut laico. h. d.

Legatus & etiam beneficium in præiudicium laici patroni, ut supra retigimus, conferre potest: cum in laicis diversum accidat. Item Ecclesiastico patrono de temporalibus rebus ratio debet exhiberi, quod in laico minime obtinet.

Patronus laicus potest deferre ad superiorem, cum quilibet datus bona Ecclesiæ, cuius est patronus. h. d.

Licet d. tamen patrono laico, si successorem excolatis in Ecclesiam rebus fraudare cognoverit, aut doctores illam conventionem compellere, aut Episcopo vel competenti Iudici corrigenda denuntiare: quod si talia agere tentet & Episcopus, Metropolitanus eius hæc instituabit: sin autem & Metropolitanus talia gerat, Principis hæc auribus (si aliter Ecclesiæ consilium non possit) intromare non differet.

Ius patronatus transmittitur ad quoscumque hæredes: & ibi successores uni, habent vocem unius, nec hæres patroni institutum mutare potest. h. d.

Successione quoque ius patronatus acquiritur: quod quidem procedit, siue sui, siue extranei, siue ex testamento, siue ab intestato sint hæredes. Plures tamen ab uno ex patronis Ecclesiæ relicti hæredes, vocem duntaxat unius habebunt in præsentatione Recloris, nec iam institutos mutare poterunt.

Si patronus in præsentatione non sui concordet, attenditur major & melior pars. h. d.

Et si e. forte in plures partes patronorum se vota in præsentando diviserint, ille præficiendus est Eccle-

a Cui. & si. de iur. patron. in 6. b C. pastoralis. ext. de iur. patron. d. can. si quis. c. cum. an. gl. c. Ca. cum dilectus. ext. de iur. patron. d. can. si quis. vel. 16. q. 7. e. C. quamvis. in. ext. de iur. patron. f. q. 1.

fia, qui majoribus iuvatur meritis, & plurium approbatu-
tur consensu.

*Si Ecclesia ob patronorum discordiam detrimentum patiatu-
r, potest Episcopus interdicere divinis. h. d.*

Quod si a ita similitates inter eos ortu fuerint, ut sa-
cerdos suo ibi officio canonicè fungi non possit, si
aliter provideri non poterit, precipere debet Episcopus, ut
ibi missarum solennia non celebrentur, donec patroni ad
concordiam redeant: quod si intra quatuor menses fa-
ctum non fuerit, tunc ordinet Antistes Ecclesiam, sicut
melius eam secundum Deum iudicaverit ordinandam.

*Episcopus potest ex causa Ecclesiam patronatam secundum cer-
tam formam commendare. h. d.*

Quod si necessarium aut expediens esse duxerit, pote-
rit etiam interim Ecclesiam alicui commendare: ita
tamen, ut si parochialis sit Ecclesia, nemini commenda-
tur, qui non sit in sacerdotio constitutus: nec huiusmodi
commenda ultra semelris temporis spatium vires suas
porriget: nec in unius persona, unica fieri poterit.

*Episcopus in Ecclesia iurispatronatus laicorum ex causa potest
ponere economos, qui colligant fructus erogandos in utilitatem lai-
corum. h. d.*

Rit. b. etiam Episcopo facultas in Ecclesiis, in quibus
Ecclesiastica persona presentationem non habet, si
vel minus idonei presententur, vel alia de causa aliquos
in eis instituire non valeat, economos ponere, qui fru-
ctus percipere debeant in Ecclesiarum utilitatem erogan-
dos, aut his qui quandoque instituentur, fideliter refer-
yandos.

*Patroni possunt convenire de presentando alternis vicibus, &
plures simul possunt presentari, si de ipsi Episcopus eligat instituen-
dum. h. d.*

Sed c. ut facilius provideatur Ecclesiis, non inconve-
nientis visum fuit, patronos ipsos inter se posse liberè
convenire de Rectore ad eis alternis vicibus presentando:
quibus etiam ex eadem causa permittitur, ut plures
ad vacantem Ecclesiam presentare valeant, ita ut unus ex
eis eligi possit per Episcopum, & admitti.

*Imo patronatus donari potest, sed ob donationem non praedica-
tur iuris Episcopalis: vendi autem non potest, nisi cum uni-
versitate. h. d.*

Donatione d. quoque jus patronatus acquiritur. Ut
cum jus, quod quis in Ecclesiis habet, in aliquem li-
beraliter confert: quæ si fiat Ecclesie, aut loco religioso,
quamvis absque assensu Episcopi facta fuerit, efficax est
consensu, sed per eam Episcopalis iuribus in aliquo
non derogatur. Sed si quis dato precio, huiusmodi
sibi jus comparare ausus fuerit, talis contractus irritus e-
rit & inanis, nisi tale jus cura universitate rerum tempo-
ralium transferretur.

*Episcopus non potest spernere patroni presentacionem. Patronus
non potest quem propria autoritate instituire, sub poena excommuni-
cationis. h. d.*

Quemadmodum autem ad presentacionem patroni,
debet Episcopus clericos instituire, & quod spreus
fundatoribus de vacanti Ecclesia disposuerit, erit irritu:
ita etiam patronus autoritatem Episcopi negligere non
debet. Quod si laici f. aulæ temerario propria autori-
tate ad institutionem processerint, tam ipsi anathemate
ferendi, quam etiam perperam instituti clerici commu-
nionem sunt privandi: qui si etiam adhuc persistierint, a mi-
nisterio Ecclesiastico & ordine deponendi erunt.

Patroni presentati presentacione tenent.

In eadem g. accidit, ut ejus qui patronus non est, præ-
sentatio tamen rata sit habenda. Ut cum ordinarius ad

a C. i. ext. de i. b. C. cum vos. ext. de offic. vido. c. versio.
& ut de iur. pat. d. C. de iur. pat. in 6. e. C. qua clerici. &
seq. ex. de iur. pa. f. C. praterea. ext. d. ii. g. C. consultationis.
ext. d. ii.

ejus presentacionem clericum instituit, qui & juris patro-
natus erat possessor, & patronus credebatur: nam si post-
ea jus patronatus alius in iudicio evicerit, institutus non
debet propter hoc ab Ecclesia removeri.

Nemo potest seipsum presentare. h. d.

Licet a. autem patronus alios presentet, seipsum tã-
men, quantum clericus sit, presentare non potest,
quantum vis idoneus sit, & quibuscunque studiis juvetur
& meritis: cum nullus Ecclesiasticis sese officiis uitro
immiscere debeat.

*Nemo sibi beneficium confert, veluti nemo se presentat: nec ve-
catur benefici tenet collatio, aut presentacionis promissio. h. d.*

Sunt autem institutiones collationibus in quibusdam
similes, in quibusdam verò dissimiles. Similes sunt,
quia quemadmodum is, qui seipsum presentat, instituen-
dus non est: ita etiam is, ad quem pertinet collatio b. se-
ipsum non potest instituire, cum inter dantem & accipi-
entem distinctio debeat esse personalis. Item quemad-
modum vacatur præbendæ non tenet regulariter colla-
tio: ita etiam promissiones de non vacantibus beneficiis
Ecclesiarum, in quibus quis jus obtinet patronatus, nullo
jure subsistunt.

*Capitulum sede vacante potest instituire presentatos: idem
potest vicarius sine specialis mandato Episcopi. h. d.*

Dissimiles sunt, quia etsi Capitulum sede vacante c.
beneficia, quæ ad collationem Episcopi pertinent,
confert non possit: presentatos tamen a patronis potest,
si idonei sint, admittere & instituire. Idem obtinet in
vicario: quia licet sine special. concessione confert d.
non possit, presentatos tamen instituire e. minime pro-
hibetur.

*In Rectorem parochialis Ecclesia potest presentari etiam non in
sacris constitutus, licet secus in libera collatione: in qua tamen potest
distingui cum eo, qui est constitutus in minoribus. h. d.*

Sunt etiam in eo dissimiles, quod in rectorem paro-
chialis Ecclesia, etiam non in sacris constitutus presentari
potest, dummodo aliàs sit idoneus, & infra tempus a
jure constitutum ad ordines, quos ipse Ecclesie cura re-
quirit, promovendi valeat. Collatio autem fieri non potest,
nisi in persona ejus, qui saltem sit in subdiaconatu consti-
tutus: cum his tamen, qui in minoribus sunt ordinibus
constituti, sitales sint, qui infra breve tempus possint in
Presbyteros ordinari, dispensari poterit.

*Patroni deservit circa honorem, & vitæ necessaria submini-
stranda. h. d.*

Deservit autem patronis non solum circa presentacionem,
verum etiam circa honorem processionis, &
circa necessarium vitæ subsidium. Nam si aut ipsi aut il-
lorum filii ad inopiam redacti fuerint, illis erit modeste
ab Ecclesia succurrendum. f.

*Jus patronatus tollitur cessione, Collegii constitutione, Ecclesia de-
structione, delicti perpetracione. h. d.*

Tollitur jus patronatus cessione: ut patet, cum quis id
Ecclesie, in qua jus habet huiusmodi, conferendum
duxerit. Item, si quis Ecclesiam sine sui reservatione ju-
ris, collegiatam fieri patiarur. Eò amplius constat, si ædes
sacre incendio consumptæ fuerint, vel etiam terræ motu,
vel vitio suo corruerint, extingui jus patronatus necesse
est. Sed & si patronus abusu nefando Rectorem vel cleri-
cum ipsius Ecclesie per se vel per alios occidere, vel mu-
tilare ausus fuerit, tam alias poenas, quam juris patrona-
tus amissionem sustinere debet. Idem juris est, si patro-
nus efficiatur hæreticus: cum enim bona hæreticorum uni-
versim sunt confiscanda g. merito cum ista universitate
etiam jus patronatus interibit.

a C. per nostras. ext. d. ii. b. C. si. ext. de inst. c. C. 2. ext. ne
sed. va. d. C. si. de off. vicar. in 6. e. C. ex frequentibus de inst.
f. C. quicunque. fidelium. 16. g. 7. g. C. vergeru. ext. de barat.
Bbbb 2

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

TITVLVS XXIX.

Si conferatur beneficium non idoneo ad residendum, & provisus privandus est beneficio, & collator conferenda potestate. h. d.

Debent autem hi, quibus Ecclesiastica ministeria sunt committenda, tales deligi, qui & resideant in Ecclesia, & curam demandati sibi officii per seiplos valeant exercere: quod si aliter actum fuerit, & qui receptus fuerit, quod contra sacros canones acceperit, amitter: & qui dederit, largiendi potestate privabitur.

Qui sine causa non residet, post mentionem privandus erit: & qua sint iusta causa non residendi. h. d.

Si tamen ab initio idonei ad residendum reputati, postea Ecclesias, vel praebedas sibi concessas, sine iusta & necessaria causa deserant, si moniti & congruo tempore expectati non redierint, eis privari poterunt. Iusta non residendi causa sunt: veluti, si quis aut Romano Pontifici, aut proprio Episcopo obsequium exhibeat. Item, si iura, & negotia Ecclesiae suae fideliter prosequatur, aut si, ut studiorum causa abesse possit *b*, est alicui specialiter indultum, & si quae sunt aliae similes.

Ad memoriam servandam induci repetitionem h. d.

Hac de praebedis, & dignitatibus, atque illarum provisionibus dixisse nos sufficiat. Verum, quia in hoc tractatu diffusè immorati sumus, ut sequentia praecedentibus melius contexamus, quaedam in memoriam reducemus. Personarum ergo quidam laici sunt, quidam clerici. Rursus clericorum quidam sunt in sacerdotio constituti, quidam in sacris, licet non in sacerdotio, quidam nec in sacris nec in sacerdotio. Eorum rursus, qui in sacerdotio constituti sunt, quidam sunt in celsiore gradu, ut Episcopi, quidam in inferiore, ut Presbyteri. In sacris vero dicuntur constituti Diaconi & Subdiaconi. Qui vero nec in sacerdotio, nec in sacris reperiuntur, ii sunt, qui sunt in minoribus ordinibus constituti. Ceterum, quoniam adhuc quidam in Ecclesia sunt, qui non minus in laicatu, quam in clericatu constituti Domino deserviunt, ut sunt regulares ac monachi, restat, ut & de his pauca subiiciamus.

DE REGULARIBUS, AC MONACHIS.

TITVLVS XXX.

Regulariter valet argumentum à regulari ad monachum, & contra. h. d.

Quoniam verò, si de regularibus agendum sit, si de monachis, eadem ferè jura servantur, ne verbosa fiat evagatio, dirigamus sermonem in personas monachorum, idem etiam intellecturi de regularibus ceteris. Nam si quid in iis proprie servetur, separatim ostendemus.

Ex triplici capite quis sit monachus, & impubes à patre traditus monasterio, post annum pubertatis potest redire ad seculum, si velit. h. d.

Monachi *c* sunt, aut ex paterna devotione, aut ex propria professione, aut ex voti emissione. Ex paterna devotione *d* monachus quis efficitur, cum pater filios impuberes monasterio offert. Quo casu, si impuberes sacram tonsuram vel velamina susceperint, utrum in ipso habitu permanere cupiant: si permansuros se professi fuerint, vel professionem à se prius factam ratam habuerint, ulterius poenitendi locum non habebunt: si verò ad secularem habitum reverti maluerint, redeundi licentia concedenda erit, quia satis inutile est, ut coacta servitia domino praestentur. Qua etiam

a C. quia nonnulli. b. cum igitur. ext. eod. b C. relatum. so. ii. c C. monachum. so. q. i. d C. illud autem. so. q. i.

ratione constitutum est, ne quis intus ordinari debeat.

Si impubes praeter parentum voluntatem monasterium fuerit ingressus, possunt parentes intra annum reclamare: scilicet si sit pubes. h. d.

Quod si *a* impubes praeter parentum voluntatem tonsuram accepit monachalem, parentes id factum irritare valent: sed si intra annum ad proprium Episcopum, vel alium competentem iudicem non reclamaverint, revocare amplius non poterunt. Si verò in grandiori aetate adolescentibus servire Deo elegerint, non est potestas parentibus prohibendi.

Professio est duplex, tacita & expressa, & potest fieri etiam ante annum. h. d.

Propriam professionem monachus efficitur quis, aut expressè, aut tacitè. Expressè, ut si quis post annum probationis habitum suscipiens monachalem, reguli monasterii obstringi se velle profiteretur. Si tamen ante tempus probationis regulariter praesinitum *b*, is qui converti desiderat, habitum recipit, & professionem emittit, Abbate per se vel per alium professionem recipientem, regulari observantia obligatur, & vere monachus est censendus.

Ex causa post annum potest professio differri, ut si ingressus non monasterium sit incognitus. Et servus triennio in monasterio commoratus, per monachatum sit liber. h. d.

Veniam modum autem discretus Abbas ex causa ante probationis tempus professionem recipere potest, si ex causa interdum proficere. Unde *c* si quis incognitus monasterium ingredi voluerit, ante triennium monachalis habitus concedendus non erit: ne, si forte post annum statim praestetur, postea servus, aut alias inhabilis ad monasterium deprehendatur. Quod si servus per triennium in monasterio commoratus postea monachus effectus fuerit, ex hoc liber etiam efficitur.

Ordinatus ignorante domino si fiat monachus, sit liber, ubi dominus potest intra annum recipere servum. h. d.

Quoniam *d* si prius ignorante domino ad sacra ministeria ordinatus, monachus fieri elegerit, iugum servitutis evadet: alias intra unius anni spatium dominus de servilem fortunam probare, & servum suum recipere licebit.

Traditores, Minores, & Mendicantes non possunt proficere ante lapsam annu, & recipientes professionem puniuntur. h. d.

Quod *e* tamen de facultate recipienti ante annum professionis dicitur, non est perpetuum. Perditiones enim & minores, aliique mendicantium ordines ante annum probationis elapsam, quemquam ad sui ordines professionem, vel seculi renunciationem faciendam, nis professionem, vel seculi renunciationem faciendam, recipere non possunt. Quod si forte contra fecerint, & is qui sic receptus fuerit, eorundem ordinum minime alligabitur, & receptores à receptione ad professionem quorundam, libet suspensi, tam excommunicationi, quam aliis poenis, quae huiusmodi regularibus pro culpis infligi solent, gravioribus subiacendi erunt.

Delatio habitus tacitam offendi professionem, & manifeste debet, se conformare cum habitu quem gerit. h. d.

Tacitè proficitur quis, cum idoneis conjecturis apparet, quod perpetuò vult Domino in religione servire, & vitam ducere monachalem: ut patet, habitum post tonsuram retinendo, ubi is novitius & professus communis & indistinctus est, vel professorum habitum suscipiendo, ubi is distinctus habetur. Unde & Toletano Concilio inducitur, ut clerici, qui se fingunt habitu & nomine monachorum, & non sunt, corrigantur, & veri monachi fiant.

Ponit differentiam inter expressam & tacitam professionem. h. d.

Vtrum autem quis expressè professus fuerit, an tacitè, interdum multum interest. Expressè enim pro-

a C. 2. ext. de regul. b C. ad Apostolicam. ext. so. ii. c C. servus. dist. 14. d C. si servus. ubi gl. dist. 14. e C. constitutum. non. so. ii. m. 6. f C. statutum. ext. so. ii. i.

felio, etiam seculari habitu non mutato, illi religioni praxise obligat, quam quis professus fuerit. Tacite a vero facta infra probationis annum, per habitus, qui profertur, sustantur datur, susceptionem, non illi specialiter, cuius est susceptus habitus, sed generaliter religioni recipientem obligat, dum tamen legitime sit atatis, ac sciens & prudens triudo in ejus habitus delatione perseveret.

Beneficium non vacat per religionem ingressum ante professionem, nisi de consensu ingressi, h. d.

Et si contingat cum quis religionem ingreditur, beneficium retinere, intra probationis annum non erit alicui conferendum: sed inter in per alia assignata sibi congrua de proventibus portione, beneficium inservendum erit. Si tamen ingressi ad id accedat assensus, aut quod vitam mutare voluerit, liquidò appareat, aut legitimum professionem emisit, beneficium alteri libere conferri poterit.

Qui vitam regularem vovet, monasterium ingredi debet, non obstante quod fuerit pralaturam consecutus, h. d.

Is quoque, qui votum de ingressu religionis compos mentis emisit, ut Monachus fiat, cogendus erit. Vique adeo enim Deo voti ligat emissio, ut etiam si quis post votum pralaturam fuerit consecutus, Domino tamen promissa reddere sit compellendus.

Per votum solenne derogatur simpliciter, h. d.

Illud quæritur potest, si quis post votum e de certa religione intranda emissum, aliam religionem etiam laxiorem ingreditur, & in eadem profiteatur, ibidemne possit, voto non obstante, licite remanere? in qua specie, cum per secundum solenne votum priori simplici derogari poterit, responsum est, posse Monachum in ea religione, in qua professus est, remanere: eidem tamen pro voto non completo, penitentiam imponendam. Est autem in proposito votum simplex, quod non est aliqua professione manitum. Solenne vero est, quod quis per professionem tacitam vel expressam comprobavit.

Semel factus Monachus, cogitur remanere in monasterio, h. d.

Igitur, qui legitima in atate constitutus, habitum semel induit sponte, religiosum propositum ultro susceptum deserere non poterit, sed proprio Abbati obediens, in castitate in proprio deget monasterio.

Monachus non potest aliquid proprium habere, nec contra hoc potest Papa dispensare, h. d.

Sed a ne aliquid proprium possidere debet: & si quid habet, totum in continentem resignabit. Nam abdicatio proprietatis adeo est annexa regula monachali, ut contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere. Et si proprietatis apud quemquam inventa fuerit in morte, is est Christiana sepultura privandus, & sepultus exhumandus: prout etiam beatus Gregorius se fecisse narrat.

Nulli Monachus transire solum in arbitrium religionem: & si dubitet, an sit arctior, in quam Monachus vult migrare, statum iudicis Abbatis, h. d.

Sed nec temerè Monachus de monasterio e in monasterium migrare permittendus est, nisi monasterium, ad quod transire cupit, districtius existat. Quo casu, nullo obstante privilegio, pralatus Monacho line difficultate debet transire licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire divinitus inspiratum. Quod si forte probabiliter dubitetur, utrum quis velit ad ordinem arctiorem transire, an ad laxiorem, ex charitate, ac ex te-

a D. e. non solum s. facile. b C. beneficium. eo. tit. in 6. c C. permitt. eo. tit. in 6. d C. cum ad monasterium. extr. de statu Monacho. e C. Isomere. extr. eo. tit. f C. licet quibusdam. extr. eo. tit.

meritate, superioris est iudicium requirendum, ne forte angelus Sathanae in lucis Angelum se transformet.

Mendicantes solum in ordinem Carthusiensem migrare possunt, hoc dicit.

Mendicantibus a vero approbatis, qui praxitu auctorioris ducenda vitæ ad monasterium confugiunt, etiam si auctoritate Apostolica fuerint muniti, Clemens Quintus, sacro approbante Concilio, interdixit ne vocem aut locum in capitulo talis monasterii haberent, neve ad prioratus administrationes, aut quæcunque officia assumi possent. Sed novissime b Martinus Quartus omnino vetuit, Mendicantes ad aliquem monasticum ordinem, excepto ordine Carthusiensem, sine speciali sedis Apostolica concessione transire, tam recipientibus quam recipientis, ipso facto excommunicationis pœnam incurrisse.

Abbatibus debent perquirere fugitivos, & Monachi non possunt praxisse Ecclesiis parochialibus: licet secus sit in regularibus, h. d.

Fugitivos e vero debent Abbates sollicitè perquirere, & ut ad monasterium & frugem melioris vitæ revertantur, opportunis remediis providere, nec ordinarios qui eorum suppleant negligentiam, expectare. Singuli quoque Monachi per villas d & oppida non debent discurrere, nec per quascunque parochiales Ecclesias disponi: quod in regularibus, cum regulæ inserviant laxiori, specialiter cautum non invenitur. Ideoque e illis cum minori difficultate parochialibus Ecclesiis praxisse permittitur.

Quomodo & qualis sit eligendus in Abbatem, h. d.

Vt autem inviolabiliter monastica disciplina custodiat, de congregatione Monachorum Abbas eligendus est f, quem ordo vitæ & meritum magis poposcerit ordinari, ut unitantum praxit monasterio, qui cautus sit in regimine, humilis, & discretus, & cui Monachi cum omni obedientia & devotione subjaceant.

Non professus non potest eligi in Abbatem, sed bene in Episcopum, h. d.

Et praxerea cum in magistrum g assumi non debeat, qui formam discipuli non assumpsit, nec sit praxficiendus, qui subesse non novit: Religiosus, qui regularem ordinem ante non fuerit expressè professus h, in Abbatem, vel ad aliam regularium pralaturam eligi non poterit: quanquam ad Episcopalem dignitatem, talis in secularibus vel regularibus Ecclesiis eligi minime prohibeatur.

Visitatores creandi, & quid agere debeant, h. d.

Visitatores quoque, in capitulo creandi sunt secundum formam generalis Concilii, qui visitationis officium exequantur, & omnia, quæ Vienensi Concilio i constituta sunt, fideliter observari faciant, & de statu monasteriorum, & observantis regularibus diligenter inquirent: & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant & reforment, quæ viderint corrigenda, & omnia secundum Honorarix constitutionem tenorem prosequantur.

Non debet quis invenire, vel fundare novam religionem, h. d.

Novissime k sciendum est, generali Conc. semel atque iterum cautum esse, ne quis in posterum novam religionem inveniat: sed quod quicumque ad religionem converti voluerit, unâ de probatis assumat. Similiter etiam de iis qui religionem domi de novo fundare voluerint, cautum est, ut regulam & institutionem de probatis assumant.

a Cl. i. eo. tit. de reg. b extr. i. communi. de reg. c C. si. extr. eod. tit. d Cl. i. extra. de stat. Monacho. e C. quod Dei. de statu Monach. extr. f C. Abbatem. cum duobus seq. ii. q. 2. g Ca. cum in magistrum. extr. de elect. h Can. nullus religiosus. de electio. in 6. i Clem. i. eo. tit. de stat. Monach. k C. si. extr. de religio. dor.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN